

Täysistunto

Keskiviikko 30.3.2022 klo 14.01—17.14

Täysistunto alkoi klo 14.01. Täysistunto päättyi klo 17.14.

Puhetta johtivat toinen varapuhemies Juho Eerola (14.01—15.57) ja puhemies Matti Vanhanen (15.57—17.14).

1. Nimenhuuto

Nimenhuutoraportti Liite 1A

Toimitettiin nimenhuuto.

2. Valtioneuvoston koulutuspoliittinen selonteko

Valtioneuvoston selonteko VNS 1/2021 vp

Valiokunnan mietintö SiVM 19/2021 vp

Ainoa käsittely

Toinen varapuhemies Juho Eerola: Ainoaan käsittelyyn esitellään päiväjärjestyksen 2. asia. Nyt päätetään sivistysvaliokunnan mietinnön SiVM 19/2021 vp pohjalta kannanotos selonteon johdosta. Keskustelu asiasta päättyi 29.3.2022 pidetyssä täysistunnossa.

Keskustelussa on Sanna Antikainen Ari Koposen kannattamana ehdottanut, että eduskunta hyväksyy vastalauseen mukaisen kannanoton.

Selonteko hyväksyttiin.

Valiokunnan ehdotus ”jaa”, Sanna Antikaisen ehdotus ”ei”. Äänestyksen tulos: jaa 115, ei 29; poissa 55 (äänestys 1).

Eduskunta hyväksyi valiokunnan ehdotuksen kannanotoksi valtioneuvoston selonteon VNS 1/2021 vp johdosta. Asian käsittely päättyi.

3. Hallituksen esitys eduskunnalle laiksi merityösopimuslain 1 ja 13 luvun muuttamisesta ja siihen liittyviksi laeiksi

Hallituksen esitys HE 34/2022 vp

Pöytäkirja PTK 33/2022 vp

Lähetekeskustelu

Toinen varapuhemies Juho Eerola: Lähetekeskustelua varten esitellään päiväjärjestyksen 3. asia. Puhemiesneuvosto ehdottaa, että asia lähetetään työelämä- ja tasa-arvovaliokuntaan, jolle perustuslakivaliokunnan on annettava lausunto.

Lähetekeskusteluun varataan tässä vaiheessa enintään 30 minuuttia. Asian käsittelyssä noudatetaan aikataulutettujen asioiden osalta sovittuja menettelytapoja. — Mennään keskusteluun. Ministeri Haatainen, olkaa hyvä.

Keskustelu

14.04 Työministeri Tuula Haatainen (esittelypuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Tässä hallituksen esityksessä ehdotetaan merityösopimuslakiin työntekijöiden puhalluttamista koskevia säännöksiä. [Hälinää — Puhemies koputtaa]

Toinen varapuhemies Juho Eerola: Arvoisat edustajat, pyydän hiljaisuutta, kun ministeri esittelee.

Työnantajalla olisi säännösten nojalla oikeus velvoittaa työntekijöitä puhalluskokeeseen aluksella. Esityksen tavoitteena on tehdä mahdolliseksi miehistöön kuuluvien puhalluskokeet. Puhallutusten tarkoituksena olisi miehistön alkoholinkäytöstä johtuvien turvallisuutta vaarantavien tilanteiden ennaltaehkäiseminen.

Merityösopimuslakiin ehdotetaan säännöksiä puhalluskokeiden edellytyksistä sekä puhalluskokeissa noudatettavista menettelytavoista ja työnantajan huolehtimisvelvollisuuksista. Lisäksi ehdotetaan säännöksiä henkilötietojen käsittelystä puhalluskokeiden yhteydessä.

Sääntelyn nojalla työnantaja voisi järjestää aluksilla yleisiä puhalluskokeita pistokoeuunoisesti tai säännönmukaisesti. Yleisiin puhalluskokeisiin voitaisiin määrätä ne aluksen työntekijät, jotka voisivat päihtyneinä työskennellessään vaarantaa muiden aluksella olevien henkilöiden hengen, terveyden tai työturvallisuuden taikka aluksen tai ympäristön turvallisuutta. Lisäksi sääntely mahdollistaisi yksittäisten työntekijöiden määräämisen puhalluskokeeseen tilanteessa, jossa perustellusti epäillään työntekijän olevan päihtynyt. Puhalluskokeiden toteuttaminen edellyttäisi päihdeohjelman laatimista.

Ehdotettavilla menettelytapoja koskevilla säännöksillä turvattaisiin työntekijän asemaa. Puhallutusten arvioidaan olevan työnantajalle välttämätön keino ennaltaehkäistä alkoholinkäytöstä aiheutuvia turvallisuusriskejä aluksilla. Työskentelyolosuhteet merityössä ovat erityislaatuiset. Työskentelyolosuhteisiin liittyy erityisiä turvallisuusriskejä. Apu voi olla kaukana, ja miehistö vastaa turvallisuudesta merellä. Koska kyse on työntekijän perusoikeuksiin puuttumisesta, tarvitaan puhallutuksille lainsäädäntöpohja.

Toinen varapuhemies Juho Eerola: Kiitoksia. — Edustaja Taimela.

14.07 Katja Taimela sd: Arvoisa herra puhemies! Merenkulun turvallisuusvaatimukset ja erityiset työnteon olosuhteet vaativat ajanmukaista lainsäädäntöä. Nyt on valmisteltu esitys työnantajan oikeuksista velvoittaa puhalluskokeeseen, kun merityösopimuslakiin

Pöytäkirja PTK 33/2022 vp

kirjataan säännökset tästä oikeudesta. Mikä tärkeää, asia on valmisteltu merimiesasiain neuvottelukunnassa ja myös heidän omasta aloitteestaan.

Aluksen päälliköllä on aina kokonaisvastuu turvallisuudesta. Keinot ovat olleet puutteelliset alkoholinkäytön riskien osalta. Työnantaja voisi velvoittaa yleisiin puhalluskokeisiin ne aluksen työntekijät, joiden työtehtävät ovat luonteeltaan sellaisia, että päihtyneenä työskentely voi vaarantaa jopa muiden aluksella olevien henkilöiden hengen, terveyden tai työturvallisuuden taikka aluksen tai ympäristön turvallisuutta. Myös yksittäisen työntekijän puhalluttaminen on jatkossa mahdollista, jos on perusteltu päihtymisepäily.

Itse ajattelen, että nyt on kyseessä lakiesitys, jonka olisi pitänyt olla käytössä jo nyt. Esitys toki pitää sisällään päihdeohjelmien vaateen, asianmukaiset menettelytavat, tilaisuuden tulla kuulluksi ja puhalluskokeen varmentamisen uudella puhalluskokeella mutta tuo tullessaan työnantajan oikeuden itsestäänselvyyteen eli oikeuteen varmistua siitä, että työajalla ei voi toimia päihtyneenä.

Arvoisa puhemies! Olemme aloittaneet työelämä- ja tasa-arvovaliokunnassa tämän asian ennakkokäsittelyn jo eilisessä valiokunnan kokouksessa.

Toinen varapuhemies Juho Eerola: Näin. — Ja edustaja Salonen.

14.09 Kristiina Salonen sd: Arvoisa puhemies! Meriturvallisuus on äärimmäisen tärkeää. Merellä liikkuu valtava määrä niin tavaraa kuin myöskin sellaisia jopa vaarallisiakin ainesosia, joiden päätyminen mereen esimerkiksi onnettomuustilanteessa johtaisi moniin ikäviin seurauksiin, luonnon vaarantumiseen. Sen takia on tärkeää, että pidämme huolta meriturvallisuudesta myös sitä kautta, että päihtyneenä ei merillä voi liikkua.

Mitä tulee ylipäätään merellä olevaan henkilöstöön, ajattelen, että suomalaiset merenkulun osaajat ovat hyvin ammattimaisia ja osaavia, ja en usko, että heille on millään tavalla negatiivinen asia, että tulee myöskin lisää mahdollisuuksia varmistaa henkilöstön osaamista ja pätevyyttä ja kuntoa. Aivan kuten edustaja Taimela totesi, voisi ajatella, että tämä olisi ollut arkipäivää ja lainsäädännön kautta mahdollista jo aikoja sitten.

Mitä ylipäänsä tulee merenkulkuun, niin en malta olla toteamatta, kun ministeri on paikalla, että Huoltovarmuuskeskus nosti raportissaan merenkulun huoltovarmuudesta vuoteen 2030 esille yhden merkittävän asian — sen, että suomalaisia merenkulkijoita on aivan liian vähän. Nämä pienet henkilömäärät itse asiassa vaarantavat Suomenkin huoltovarmuutta, ja tässä ajankohtaisessa maailmanpoliittisessa tilanteessa meidän tulee kiinnittää kaikin tavoin katsetta osaavan suomalaisen henkilöstön varmistamiseen merenkulkuun jatkossakin Suomessa, ja sen ylipäänsä, että pystymme meriteitse jatkossakin kuljettamaan tavaroita, meille Suomelle kriittisiä komponentteja ja raaka-aineita.

Toinen varapuhemies Juho Eerola: Näin. — Ja edustaja Myllykoski.

14.11 Jari Myllykoski vas: Arvoisa herra puhemies! Hallituksen esitys on perusteltu, ja varmasti on niin, että kun tämä tarkoittaa työnantajien mahdollisuutta — jos tässä puheenvuoroissa on puhuttu päälliköiden mahdollisuudesta — niin haluaisin tässä omassa puheenvuorossani korostaa, että päälliköiden puhalluttaminen on yhtä lailla juuri se, mitä pitäisi tehdä. Jos me katsotaan näitä meriliikenneonnettomuuksia, mitä viime vuosina on tapahtunut, niin nimenomaan sen pitää myös koskettaa erityisesti juuri päälliköitä, jotka ovat edesvastuussa, eikä vain siirtää sitä vastuuta puhallutuksista kapteeneille ja päälliköille.

Pöytäkirja PTK 33/2022 vp

Myös se, mitenkä meillä vesiliikenteessä yleisesti ajatellaan alkoholin käytöstä ja promilleista, niin vesiturvallisuuteen liittyen tämä on oikea signaali meillä myös siviililiikenteessä ja vesiturvallisuuteen liittyvissä asioissa. Tämä on oikea askel siihen suuntaan, että meidän pitää jatkossa katsoa ja seurata oikeastaan tätä nyt esiteltyä hallituksen esitystä, mitenkä me mahdollistamme myös sen, että meillä autoliikenteessä ja vesiliikenteessä promillemäärät olisivat samanlaiset. Meidän pitää kaiken kaikkiaan suhtautua alkoholin vaikutuksen alaisena olevan harkintakykyyn ja toimintamalleihin liittyviin asioihin yhtäläisesti niin maantieliikenteessä kuin vesiliikenteessä. — Kiitos.

Toinen varapuhemies Juho Eerola: Kiitoksia. — Edustaja Hoskonen.

14.13 Hannu Hoskonen kesk: Arvoisa herra puhemies! Tämä hallituksen esitys on erittäin hyvä ja kannatettava. On itsestäänselvyys, että tilanteessa, jossa epäillään, että kyseinen työntekijä on ehkä päihteiden vaikutuksen alainen, pitää työnantajalla olla oikeus vaatia puhalluttamista, koska sehän on kaikkien turvallisuuden varmistamista, ettei pääse tapahtumaan ikäviä onnettomuuksia.

Kysyn ministeriltä vain yhtä asiaa: Tälle henkilölle, jota puhallutetaan siellä työpaikalla, tehdään normaali puhallustesti — sehän on nopea tehdä — mutta mitenkä sitten nämä huumausainetestit? Aivan yhtä vakavaa on, jos on vaikka joidenkin huumausaineiden vaikutuksen alainen, se on käytännössä sama asia. Voiko tällä samaisella luvalla tehdä sitten myös huume-testin?

Toinen varapuhemies Juho Eerola: Edustaja Koponen.

14.14 Ari Koponen ps: Arvoisa puhemies! Puhalluskokeet aluksilla ovat merenkulun turvallisuuden näkökulmasta mielestäni täysin perusteltuja. Koska työntekijän velvollisuus osallistua puhalluskokeeseen voi perustua vain lainsäädäntöön, on hallituksen esitys tässä mielessä kannatettava — ja edustaja Hoskoselta edellä erittäin hyvä kysymys.

Toinen varapuhemies Juho Eerola: Edustaja Niemi.

14.14 Veijo Niemi ps: Kiitos, arvoisa puhemies! Tässä nyt tulikin tämä jo edustaja Hoskoselta. Itse tiedän aikaisemman työni perusteella tuolta maantieliikenteestä, että vaikka puhallutus näyttäisi nollaa, niin silti on ehdottomasti tehtävä poskitikkunäyte, koska kuljettaja voi olla muun muassa amfetamiinin alainen. Eliikkä kyllä tämä täytyisi huomioida myöskin tässä meriliikenteessä ihan samalla tavalla.

Toinen varapuhemies Juho Eerola: Edustaja Autto.

14.15 Heikki Autto kok: Arvoisa puhemies! Tosiaan tässä on käytetty tärkeitä puheenvuoroja meriliikenteen ja sen turvallisuuden puolesta, ja niinhän ne muinaiset roomalaiset jo tapasivat sanoa, että ”navigare necesse est”. On välttämätöntä, että meriliikenteen edellytykset Suomen kaltaisessa maassa ovat mahdollisimman hyvät. Tulevaisuudessakin ala toimii yhteiskunnan odotusten mukaan, ja turvallisuus on kaikessa toiminnassa varmasti aivan avainasemassa itse liikennöinnin kannalta mutta myös sen kannalta, että ala on esimerkiksi nuorten ihmisten näkökulmasta houkutteleva ala lähteä rakentamaan omaa työ-

Pöytäkirja PTK 33/2022 vp

uraa ja toimia siellä. Näinpä kaikki nämä parannukset, joita tälläkin lakiesityksellä alalle esitetään, ovat paikallaan, ja kiitos siitä, että hallitus tällaisen esityksen eduskuntaan tuo.

Tosiaan [Puhemies koputtaa] aivan mielelläni kuulisin, arvoisa puhemies, vastauksena näihin kysymyksiin, mitä edustajakollegatkin ovat viisaasti esittäneet, että miten tämä muiden huumausaineiden mahdollisen käytön estäminen erilaisin kekein, se, mitä niiden käytön paljastamiseksi voidaan tehdä, on huomioitu tässä turvallisuuskulttuurin kehittämässä. Toisaalta se myös itseäni mietityttää, tuolta pitkien etäisyyksien maakunnastakin kun tulen ja tiedän, kuinka paljon viranomaisia sitoo myös se, kun sitten varmennetaan sitä, onko vaikkapa autonkuljettaja ollut todella alkoholin vaikutuksen alaisena, ja mennään vaikka verikokeeseen tätä varmennusta asialle hakemaan. Miten tämä on tässä meriturvallisuuden kyseessä ollen otettu huomioon? Miten nämä tällaiset kuljetukset järjestyvät sikäli kun niille tarvetta on?

Toinen varapuhemies Juho Eerola: Ledamot Strand.

14.17 **Joakim Strand r:** Tack, ärade talman! Det handlar alltså om en... [Puhuja aloittaa puheenvuoron mikrofonin ollessa suljettuna]

Toinen varapuhemies Juho Eerola: Ledamot Strand, mikrofon.

Pahoittelut, ursäkta, ärade talman. — Det handlar alltså om en ändring av 1 och 13 kapitlen i lagen om sjöarbetsavtal och till lagar som har samband med dessa. I sjöavtalslagen införs bestämmelser som möjliggör att arbetsgivaren kan förplikta en arbetstagare att lämna utandningsprov för utredning av om arbetstagaren är påverkad av alkohol under arbetstid. I nuvarande lagstiftning saknas alltså dylika bestämmelser.

Näitä ei tällä hetkellä ole.

De ska tillämpas på finska fartyg samt ombord på vajerfärjor. Allmänna utandningsprov blir möjliga för personal vars arbete i berusat tillstånd kan äventyra andra ombordvarandes liv, hälsa eller säkerhet i arbetet eller fartygets eller miljöns säkerhet.

Elikkä tässä nämä turvallisuusaspektit myös ruotsiksi.

Utandningsprov av en enskild arbetstagare ska också vara möjligt om det finns grundad anledning att misstänka berusning. I lagen ingår också bestämmelser om integritetsskydd och rätt till verifiering av resultat. Det här beräknas inte medföra större merkostnader.

Elikkä mitään sen kummempia kustannuksia tähän ei liity. Ei varmaan tarvitse kääntää, mutta halusin ruotsiksi muutaman sanan, koska merellä yleensä liikutaan myös johonkin suuntaan. — Tack.

Toinen varapuhemies Juho Eerola: Näin. — Edustaja Guzenina.

14.18 **Maria Guzenina sd:** Kiitos, arvoisa puhemies! Minäkin yhdyn niihin huoliin, joissa kiinnitetään huomiota siihen, että tässä todellakin puhutaan puhalluttamisen laillisuu-

Pöytäkirja PTK 33/2022 vp

den selkiyttämisestä. Tässä työnantaja voisi järjestää aluksilla yleisiä puhalluskokeita pistokoeluoonteisesti tai säännönmukaisesti, mutta tässä ei todellakaan oteta huomioon muita päihteitä, jotka voivat olla vähintään yhtä vaarallisia niin tälle työntekijälle itselleen kuin sitten sille työyhteisölle puhumattakaan sivullisista, joita voidaan sitten joutua kohtamaan siellä merillä. Joten tähän olisi hyvä kuulla ministeriltä selkiytys. — Kiitos, arvoisa puhemies.

Toinen varapuhemies Juho Eerola: Kiitos. — Ja vielä edustajat Reijonen ja Myllykoski ja sen jälkeen ministerille.

14.19 Minna Reijonen ps: Kiitos, arvoisa herra puhemies! Tässä käsitellään just merityösopimuslakia ja tällaisia asioita ja varsinkin on keskitytty näihin puhallusasioihin, jos alkoholin vaikutuksen alaisena siellä työskennellään. Oli hyvä huomio, että siellä ei puhuta tarkemmin näistä huumausainejutuista, ja tärkeäähän olisi nyt selvittää se. Varsinkin tosiaan tuolla autoliikenteessä nyt jää kiinni kuitenkin jopa enemmän huumausaineen vaikutuksen alaisena ajavia henkilöitä kuin alkoholin vaikutuksen alaisena ajavia.

Kysyisin: onko mitenkään mietitty, esimerkiksi kun on voimakkaita lääkkeitä ja tämmöisiä — onko mietitty sitä, mitenkä aiotaan nyt puuttua tähän huumausainejuttuun ja kuinka otetaan tämmöisten voimakkaiden lääkkeiden vaikutukset huomioon meriliikenteessä? — Kiitos.

Toinen varapuhemies Juho Eerola: Ja edustaja Myllykoski.

14.20 Jari Myllykoski vas: Arvoisa puheenjohtaja! Keskustelu ja puheenvuorot ovat juuri sitä, mikä pitää huomioida. Toivotaan, että valiokunnalla on niin sanotusti mahdollisuuksia ministerin kanssa vielä keskustella siitä, voidaanko tätä laajentaa muutenkin kuin puhaltamiseen, koska on tosi tärkeätä se kaikki, mitä meillä tällä hetkellä tieliikenteessä on, että jopa yli puolet eivät ole alkoholin vaikutuksen alaisia niistä, jotka eivät ole ajokykisiä, ja luultavasti se sama asia on tuolla meriliikenteessä, samanlainen ongelma. Siihen nähden on hyvä, että valiokunta sitten käsittelyssään keskittyy myös tähän puoleen.

Toinen varapuhemies Juho Eerola: Näin. — Ja nyt ministeri Haatainen.

14.20 Työministeri Tuula Haatainen (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Kysyttiin näistä huumausainetesteistä, ja tämä puolestaan on työelämän tietosuojalainsäädännössä erikseen säädetty. Eli työnantaja voi velvoittaa työntekijän esittämään työsuhteen aikana huumausainetestiä koskevan todistuksen, jos työnantajalla on perusteltua aihetta epäillä, että työntekijä on huumausaineen vaikutuksen alaisena työssä tai että työntekijällä on riippuvuus huumeista, ja jos testaaminen on välttämätöntä työntekijän työ- ja toimintakyvyn selvittämiseksi ja työntekijä toimii sellaisessa työssä, joka edellyttää erityistä tarkkuutta ja luotettavuutta ja hyvää reagointikykyä. Eli näin ollen tämä on mahdollista tämän toisen lainsäädännön kautta hoitaa. Tietenkin tilanteessa, jossa työnjohto toteaa, että henkilö on sellaisessa tilassa, että ei kykene tehtävästä suoriutumaan niin, että turvallisuus varmennetaan, totta kai tällainen henkilö siirretään pois tehtävästä, oli syy sitten mikä tahansa. Se hän voi olla muukin, mielenterveyshäiriö tai mikä tahansa.

Pöytäkirja PTK 33/2022 vp

Tähän lakiin on nyt tämä alkoholitestausmahdollisuus otettu, koska tässä on ollut puutteita käytännössä, ja nyt tämä mahdollistaa sitten sen, että alkoholitestit voidaan siellä laivalla tehdä ja näin varmistaa turvallisuutta alkoholin osalta, joka on ollut kieltämättä suomalaisessa yhteiskunnassa iso ongelma, ja on edelleenkin, ja jonka rinnalle ovat sitten tulleet tietenkin nämä huumausainekysymykset.

Toinen varapuhemies Juho Eerola: Edustaja Salonen.

14.22 Kristiina Salonen sd: Arvoisa puhemies! Olisin vielä kysynyt ministeriltä: Katsoin, että hallituksen esityksen perusteluissa näyttää siltä, että Suomi on itse asiassa näihin vertailumaihin nähden ainoa, joka on tällaisen puhalluskokeen tuomassa. En siis pidä sitä missään nimessä huonona asiana, mutta heti tietenkin herää huoli, vaikuttaako tämä jollain tavalla jo entisestään aika pieneen joukkoon. Meillä myöskin esimerkiksi aluskanta on Suomen lipun alla valitettavan vähäistä. Eihän tällä nähdä olevan vaikutuksia suhteessa siihen, että Ranska, Saksa, Latvia, Viro ja Tanskakin näyttäisivät olevan tässä lainsäädännössä eri kulmassa?

Lisäksi olisin kysynyt vielä: Suomen Merimies-Unioni on nostanut esille nimenomaan työntekijän oikeusturvaa ja esittänyt omassa lausunnossaan useita täsmennyksiä lainsäädäntöön. Jäikö tämän lausuntokierroksen jälkeen sinne nyt joku sellainen asia, joka erityisesti vaatii vielä valiokuntatyössäkin huomiota nimenomaan työntekijän oikeusturvan kanalta?

Toinen varapuhemies Juho Eerola: Edustaja Niemi.

14.24 Veijo Niemi ps: Kiitos, arvoisa herra puhemies! Hieman tarkennusta olisin nyt kysynyt tuohon. Jos maantieliikenteessä tavataan alkoholiratti tai huumerratti, niin tietysti siitä viedään sitten tarkempiin tutkimuksiin tai jopa verikokeisiin, mutta miten tuolla aavalla merellä, jos siellä todetaan huumeen taikka alkoholin käyttö ja on selvät näytöt siitä, tämä rangaistavuuspuoli: kuka sen sitten virallisesti toteaa? Riittääkö se, että laivan kapteeni tai henkilöstö on tämän todennut, ja se aikanaan sitä kautta menee sitten käräjäoikeuden käsittelyyn, vai lennätetäänkö aavalta mereltä kyseinen henkilö tarkempiin tutkimuksiin esimerkiksi helikopterilla? Vai miten on ajateltu tämä osio siinä menetellä?

Toinen varapuhemies Juho Eerola: Edustaja Reijonen.

14.25 Minna Reijonen ps: Kiitos, arvoisa herra puhemies! Tässä herää kysymyksiä, kun kuuntelee tätä keskustelua näistä merijutuista ja näistä puhallutuksista ja alkoholin vaikutuksen alaisuudesta. Ja mitenkä sitten, kun tässä äsken juuri edellisen edustajan kertomana nousi esille, että ei muualla päin välttämättä sitten koskekaan tämä — voiko tässä nyt käydä sitten sillä tavalla vai mitä se tarkoittaa, että jos mennään niin kuin eri puolille, seilailaan tuolla muiden maiden rajojen puolelle, niin käykö sitten niin, että kun ei olla Suomen alueella, niin siellä toisella puolella, kun jossain muualla ollaan, saa ollakin alkoholin vaikutuksen alaisena. Mitenkä tämä niin kuin oikeasti on sovitettavissa näihin sääntöihin? — Kiitos.

Toinen varapuhemies Juho Eerola: Ja nyt ministeri Haatainen.

Pöytäkirja PTK 33/2022 vp

14.25 Työministeri Tuula Haatainen (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Ensinnäkin Autto kysyi tätä, miten tämä varmentaminen käy: työntekijän vaatimuksesta sitten voidaan tehdä, ja tehdään, toinen testi ja eri laitteilla, eli tulee niin kuin kaksoistesti sen varmentamiseksi, mikä on tulos.

Sitten tähän kysymykseen siitä, miksi tähän lainsäädäntöön on menty ja millaisia muissa maissa ovat käytännöt. Näitä velvoittavuuksia on muun muassa työehtosopimusten kautta luotu hyvin velvoittaviksi. Tässä tehdään lainsäädännöllä siitä syystä, että meillä lainsäädäntö normaalioloissa velvoittaa, että sen puhalluskokeen tekee poliisi, ja ymmärrätte varmasti, että poliisia ei tuonne aavalle merelle saada. Eli työnantajalla on tässä tapauksessa oikeus puhalluttaa, ja se varmentaminen voidaan tehdä toisella testillä. Muunlaista mahdollisuutta tähän on vaikea rakentaa.

Tässä on ollut erilaisia näkemyksiä, ja edustaja Salonen otti esille tämän, että työntekijäpuolelta on tätä oikeusturvaa korostettu. Siitä on pyritty tässä lainsäädännössä huolehtimaan. Nyt kun tämä on eduskunnassa käsittelyssä, niin totta kai teillä nyt on mahdollisuus kuulla ja käydä läpi tätä keskustelua. Itse olen monelta kantilta tätä pohtinut ja kuullut nämä tahot. Olen kaikki tahot kuullut yhtä aikaa, niin työnantajapuolelta kuin työntekijöitä edustavan palkansaajajärjestön Merimies-Unionin edustajat. Tiedän kyllä nämä, mitä tähän liittyy, mutta itse näen niin, että tämä turvallisuus menee kaiken yli, ja nyt tämä lainsäädäntötie on se, joka varmistaa sen, että pystymme näin menettelemään niissä tilanteissa, joissa epäillään, että työntekijä on alkoholin vaikutuksen alaisena, ja että voidaan ennalta ehkäisevästi tehdä myös näitä pistokokeita, jotta tulee selväksi, että siellä merellä ei päihteiden alaisena toimita.

Keskustelu päättyi.

Asia lähetettiin työelämä- ja tasa-arvovaliokuntaan, jolle perustuslakivaliokunnan on annettava lausunto.

4. Hallituksen esitys eduskunnalle laiksi yksityisyyden suojasta työelämässä annetun lain 4 §:n muuttamisesta

Hallituksen esitys HE 35/2022 vp

Lähetekeskustelu

Toinen varapuhemies Juho Eerola: Lähetekeskustelua varten esitellään päiväjärjestyksen 4. asia. Puhemiesneuvosto ehdottaa, että asia lähetetään työelämä- ja tasa-arvovaliokuntaan.

Lähetekeskusteluun varataan enintään se 30 minuuttia. Asian käsittelyssä noudatetaan aikataulutettujen asioiden osalta sovittuja menettelytapoja. — Ministeri Haatainen, olkaa hyvä.

Keskustelu

14.28 Työministeri Tuula Haatainen (esittelypuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Tässä esityksessä ehdotetaan muutettavaksi niin sanotun työelämän tietosuojalain 4 §:n säännök-

Pöytäkirja PTK 33/2022 vp

siä työntekijän henkilötietojen keräämisestä. Esityksen valmistelun taustalla on eduskunnan lausuma, jossa eduskunta edellytti pykälän muutostarpeiden selvittämistä.

Voimassa olevan lain mukaan työntekijän henkilötietojen kerääminen muualta kuin häneltä itseltään edellyttää työntekijän suostumusta. Ilman suostumusta työntekijän henkilötietoja voi kerätä vain laissa erikseen säädetyissä tilanteissa. Muutosehdotuksen mukaan työnantajan oikeutta kerätä työntekijän henkilötietoja ilman suostumusta laajennettaisiin nykyiseen verrattuna. Jatkossa suostumusta ei tarvittaisi kahdessa tilanteessa.

Ensiksi: työnantaja voisi työsuhteen aikana kerätä työntekijän tietoja ilman suostumusta työnantajalle laissa säädettyjen oikeuksien tai velvollisuuksien toteuttamista varten. Toiseksi: suostumusta ei tarvittaisi myöskään, jos henkilötietojen käsittelystä on säädetty toisin muualla lainsäädännössä.

Esityksen tavoitteena on selkeyttää työntekijän henkilötietojen keräämistä koskevaa sääntelyä ja sen suhdetta tietosuojasetukseen. Tavoitteena on myös yhteensovittaa sääntely nykyistä paremmin tietosuojasetuksen kanssa. Tavoitteena on, että sääntelyssä huomioidaan paremmin työelämän tiedonkeruutilanteet ja -tarpeet.

Nykyinen suostumusta koskeva sääntely on epäselvää suhteessa tietosuojasetuksen vaatimuksiin. Voimassa olevan lainsäädännön mukaan henkilötietojen käsittelyperusteena olevan suostumuksen tulisi olla vapaaehtoinen. Työntekijällä ei kuitenkaan yleisesti ole mahdollisuutta aidosti harkita suostumuksen antamista, kun työnantaja työsuhteen aikana kerää tietoja esimerkiksi työsuorituksen seurantaan ja arviointia varten. Työnantajan lakisääteisten velvoitteiden toteuttamiseksi tarpeellinen henkilötietojen kerääminen ei myöskään voi olla riippuvaista työntekijän suostumuksesta.

Suostumusedellytys ei ole sopusoinnussa työelämän tavanomaisten käytäntöjen kanssa. Suostumusta koskeva edellytys ei sovellu kaikkiin tilanteisiin, joissa työntekijän henkilötietoja kerätään muualta kuin työntekijältä itseltään. Muodollisesti pyydettyä suostumuksella ei toisaalta ole työntekijän yksityisyyden suojan kannalta olennaista merkitystä, kun työntekijällä ei ole aitoa mahdollisuutta kieltäytyä suostumuksen antamisesta.

Työelämän tietosuojalain mukaan kerättävien tietojen on oltava työsuhteen kannalta välittömästi tarpeellisia, eikä tähän ehdoteta muutosta. Kyse on siitä, missä tilanteissa tietojen kerääminen edellyttää suostumuksen hankkimista työntekijältä. Lainmuutos on tarkoitettu tulemaan voimaan mahdollisimman pian.

Toinen varapuhemies Juho Eerola: Näin. Kiitoksia. — Edustaja Reijonen.

14.31 Minna Reijonen ps: Kiitos, arvoisa herra puhemies! Tosiaan käsittelemme hallituksen esitystä eduskunnalle laiksi yksityisyyden suojasta työelämässä annetun lain muuttamisesta. Tässä esityksessähän tosiaan kerrotaan, että tässä ehdotetaan muutettavaksi yksityisyyden suojasta työelämässä annettua lakia. Työntekijän henkilötietojen keräämistä koskevaa sääntelyä ehdotetaan muutettavaksi siten, että työnantaja voisi työsuhteen aikana kerätä työntekijän henkilötietoja ilman hänen suostumustaan työnantajalle laissa säädettyjen oikeuksien tai velvollisuuksien toteuttamista varten.

On tietysti tosi hyvä, että semmoista tietoa kerätään esimerkiksi tapauksissa, jos on vaikka lasten kanssa työskentelevästä henkilöstä kysymys, ja jos siellä on vaikka rikostaustaa, niin on tärkeää, että tällaiset asiat ehdottomasti pitää selvittää. Se on tärkeää selvittää, mutta totta kai, tällaisia yksityisasiota kun selvitetään ja tällaista tietoa kerätään, on myös oltava hirveän tarkka just tässä tietosuojasiassa. Kun mennään semmoisille alueil-

Pöytäkirja PTK 33/2022 vp

le, kun siellä on semmoistakin asiaa, minkä ei kuulu tulla julkisuuteen eikä muutenkaan tietoon, niin on tarkkaan pidettävä huolta siitä, että semmoiset asiat eivät siellä tule tietoon, mitkä eivät kuulu työnantajalle. Mutta todella tärkeätä on selvittää nämä taustat just esimerkiksi lasten kanssa työssä olevien kanssa, ettei siellä mitään rikostaustoja ole. — Kiitos.

Toinen varapuhemies Juho Eerola: Edustaja Koponen.

14.32 Ari Koponen ps: Arvoisa puhemies! Hallitus ehdottaa työntekijän henkilötietojen keräämistä koskevaa sääntelyä muutettavaksi. Tarkoitus olisi vähentää sitä hallinnollista taakkaa ja oikeudellista epävarmuutta, joita seurasi lain aiemmasta muutoksesta.

Palkansaajajärjestöt kuitenkin lausunnoissaan katsovat, että lakiesitys on muotoilultaan liian yleisluontoinen eikä nykymuodossaan selkiytä tilannetta vaan aiheuttaa lisää tulkinnanvaraisuutta lain soveltamisessa. Näin ollen työntekijä- ja työnantajapuolen näkemykset esitetyn sääntelyn tarpeellisuudesta ovat täysin päinvastaisia, ja on hyvin epäselvää, mihin muutosta todella tarvitaan.

Toinen varapuhemies Juho Eerola: Edustaja Heinonen.

14.33 Timo Heinonen kok: Arvoisa herra puhemies! Hyvät edustajakollegat ja muut täysistuntoa seuraavat! Tätä esitystähän on valmisteltu varsin pitkään, ja kun kävi läpi tätä lausuntomateriaalia, johon tässä jo aiemmissakin puheenvuoroissa viitattiin, niin väistämättä tulee mieleen muutamia kysymyksiä, joihin toivottavasti ministeri Haatainen antaa meille tänään vastauksia ja jotka on syytä myös valiokuntakäsittelyssä vielä läpi käydä.

Esimerkiksi Elinkeinoelämän keskusliitto omassa lausunnossaan toteaa ihan yksiselitteisesti, että ehdotusta ei tule toteuttaa ja että laista on päinvastoin poistettava nykyinenkin sääntely siitä, millä ehdoilla työnantaja voi hankkia henkilötietoja eri lähteistä. ”EU:n tietosuojasetukseen (GDPR) ei sisälly vastaavaa sääntelyä, eikä sellaista ole tietääksemme pidetty tarpeellisena muissakaan EU-maissa.” Kysyisin ministeri Haataiselta: Onko tämä muissa EU-maissa käytössä? Miten tämä suhtautuu niihin? Tässä lausunnossa tuodaan myös esille, että tavoitteena meilläkin pitäisi olla se, että Suomessa sovelletaan samoja sääntöjä kuin muuallakin Euroopassa ilman omia poikkeuksia. Eli minkä takia Suomessa olemme nyt menossa pidemmälle tässä toimenpiteessä?

EK myös toteaa: ”Esitystä valmisteltiin noin kaksi vuotta, ja sinä aikana ei kyetty osoittamaan käytännön esimerkkejä asiattomasta henkilötietojen keruusta työpaikoilla. Hallituksen esityskään ei perustu henkilötietojen käsittelyssä havaittuihin ongelmiin.” Näin siis toteaa EK.

Ja jos kaikki eivät halua EK:ta kuunnella, niin voi myös kuunnella SAK:ta, Akavaa ja STTK:ta. Myös heidän lausuntonsa ovat hyvin kriittisiä. He tuovat esille näitä samoja ongelmia ja kysyvät samoja kysymyksiä, joita tuossa edelläkin esille nostin. He toteavat muun muassa, että hallituksen esityksen perusteluista ei riittävästi ilmene se, minkä vuoksi nykyinen säännösmuotoilu on ongelmallinen. Tämä on olennainen kysymys, ja toivon, että ministeri voisi tähän vastata.

SAK muiden työmarkkinajärjestöjen kanssa lausunnossaan toteaa myös: ”Lakiesitys on muotoilultaan liian yleisluontoinen eikä nykymuodossaan selkiytä tilannetta vaan aiheuttaa lisää tulkinnanvaraisuutta lain soveltamisessa. Tämän vuoksi esityksen tavoitteita on

Pöytäkirja PTK 33/2022 vp

syytä selkiyttää jatkovalmistelussa ja samalla arvioida mahdollisia muita keinoja tavoitteiden saavuttamiseksi. Lisäksi palkansaajakeskusjärjestöt lausuvat, että kyseessä olevan lain ensisijainen tarkoitus on suojata työntekijöiden henkilötietojen luottamuksellisuutta, jonka ylläpitäminen ja parantaminen tulee olla mahdollisen lakimuutoksen ensisijainen tavoite.” Ja tällä he viittaavat nimenomaan tähän voimassa olevan lain 4 §:ään ja siihen, mitä muutoksia siihen nyt ollaan tekemässä.

Itse siis valitettavasti suhtaudun tähän kriittisesti. Tätä lausuntokokonaisuutta kun läpi käy, niin siellä on toki myönteisiäkin lausuntoja tähän, mutta tämä on hyvin kahtia jakautunutta. Ja tietysti se, että myös työntekijöitä edustavat järjestöt suhtautuvat tähän näin kriittisesti, vaatii kyllä vielä perusteellista arviointia. Toivon, että myös ministeri Haatainen voisi näihin jo tässä lähetekeskustelussakin, ainakin osittain, antaa vastauksia. Mutta toivon, että te, arvon kollegat, jotka istutte työelämä- ja tasa-arvovaliokunnassa ja saatte tämän käsittelyyn, otatte nämä asiat vielä kertaalleen tarkasteluun.

Toinen varapuhemies Juho Eerola: Edustaja Taimela.

14.38 **Katja Taimela sd:** Arvoisa herra puhemies! Niin kuin tässä keskustelussa on jo käynyt ilmi, tässä hallituksen esityksessä on kyse henkilötietojen luovutuksesta, ja tämä kyseinen esitys perustuu myös eduskunnan lausumaan, jossa eduskunta on edellyttänyt nykyisten momenttien ja sanamuotojen käytännön epäselvyyksien muutostarpeiden selvittämistä kolmikantaisesti. Ja sekin on käynyt jo ilmi, että tätä esitystä on valmisteltu pitkään epävirallisessa työryhmässä ja yhteistä näkemystä on etsitty mutta yksimieliseen esitykseen ei ole todellakaan päästy. Tästäkin syystä tämä esitys vaatii varsin huolellisen kuulemisen valiokuntatyössä, ja tämänkin aloitimme jo ennakkokäsittelyn muodossa eilen valiokuntatyössämme.

Itse ajattelen, että perusteet tälle muutokselle ovat olemassa: selkeä tarve muuttaa epäselvää lainsäädäntöä ja selkeyttää ei niin yhdenmukaista käytäntöä. Suostumusta koskeva sääntely on epäselvää ja ristiriitaista suhteessa tietosuojasetuksen suostumusta koskevaan sääntelyyn, ja suostumusedellytys on myös ristiriidassa työelämän tavanomaisten käytäntöjen kanssa.

Mitä tällä muutoksella haetaan? Muutoksella haetaan paitsi tilaa, joka on työnantajalle helpompi noudattaa, myös ymmärrettävämpää lainsäädäntöä molemmille osapuolille — näin olen itse ymmärtänyt, kun tätä lakia on tehty. Esityksen käsittelyssä täällä eduskunnassa on mielestäni myös syytä muistaa se, että tietojen keräämistä rajoittaa edelleen muu sääntely ja työnantaja saa käsitellä vain välittömästi työntekijän työsuhteen kannalta tarpeellisia henkilötietoja.

Haluan tähän loppuun myös kiittää näistä salissa pidetyistä kriittisistä puheenvuoroista, koska se on myös sitä hyvää arjen työtä, mitä siellä valiokunnassa saamme myös tämän hallituksen lakiesityksen kanssa tehdä.

Toinen varapuhemies Juho Eerola: Kiitos. — Ja edustaja Pelkonen.

14.40 **Jaana Pelkonen kok:** Arvoisa herra puhemies! Tässä maailmassa, jossa valitettavasti ei voi luottaa siihen, että henkilötiedot pystyttäisiin säilyttämään todella turvassa esimerkiksi erilaisilta tietomurroilta ja siten ulkopuolisten niihin pääsylvä ja erilaisilta väärinkäytöksiltä, tällainen esitys herättää paljon kysymyksiä. Luin esityksestä annettuja lausun-

Pöytäkirja PTK 33/2022 vp

toja, ja kuten edustaja Heinonenkin jo totesi, esimerkiksi Elinkeinoelämän keskusliitto on lausunnossaan ollut selkeästi sitä mieltä, että tämä on esitys, jota ei tule toteuttaa.

Itselleni ainakin on edelleen epäselvää, miksi tämä esitys ylipäättään olisi todella tarpeellinen. Josko ministeri vielä pystyisi tätä asiaa selkiyttämään? — Kiitos.

Toinen varapuhemies Juho Eerola: Edustaja Autto.

14.41 Heikki Autto kok: Arvoisa herra puhemies! Uskon, että ministeri Haatainen tässä on esikuntineen tehnyt tietysti työtä aivan vilpittömässä mielessä ja pyrkinyt toteuttamaan sen eduskunnan lausumassa ilmaistun tahdon sääntelyn selkiyttämiseksi, mutta tosiaan tässä edellä vaikkapa edustaja Heinonen ja edellä juuri edustaja Pelkonen ovat nostaneet kyllä näihin lain valmisteluun aikanaan annettuihin lausuntoihin perustuen hyviä näkökulmia esiin siitä, että voi olla, että on suuri vaara, että asiat kuitenkin entisestään vain monimutkaistuvat, ja tässä mielessä ei olisi tarkoituksenmukaista tällä tavalla säännellä.

Tosiaan jos ministeri pystyy sellaista hissipuhetta tässä esittämään, miksi tämä lainsäädäntö on perusteltua, niin se olisi varmasti tärkeää, mutta uskon kyllä, että kun edustaja Taimela työelämä- ja tasa-arvovaliokunnan varapuheenjohtajana täällä on meille luvannut, että valiokunta tulee tätä tarkkaan käymään läpi, ja siellä valiokunnassa tehdään hyvää työtä, niin ei tästä varmasti huonoa lainsäädäntöä lopulta päästetä syntymään tietenkään. Eduskunta siitä huolehtii, mutta huolia tähän liittyy, ja tässä mielessä on ollut tärkeä tämä lähetekeskustelu, että nämä huolet tuodaan tietysti esille tässä vaiheessa.

Toinen varapuhemies Juho Eerola: Edustaja Salonen.

14.42 Kristiina Salonen sd: Arvoisa puhemies! Tässä on kyse siis siitä, tuleeko työntekijän henkilötiedot kerätä hänen suostumuksellaan vai perustetaanko tällainen kerääminen laajemmin lainsäädäntöön — siitä kaiketi tässä myöskin valiokunnan sitten tulee ikään kuin selvyys saada. Toki valiokunta on itse jo esittänyt tarvetta selkeyttää nykytilannetta ja epäselvää lainsäädäntöä.

Epäselvyydet käsittääkseni johtuvat useista erilaisista syistä:

Ensinnäkin suostumusta koskeva sääntely on epäselvää ja ristiriitaista suhteessa tietosuoja-asetuksen suostumusta koskevaan sääntelyyn. Kuten jo ministeri totesi, niin suostumusta ei tulisi lähtökohtaisesti käyttää työntekijän henkilötietojen käsittelyperusteena, koska työntekijällä ei oman asemansa takia ole aina täyttä mahdollisuutta aidosti omaa suostumustaan ilmaista.

Toiseksi suostumus ei sovellu lakisääteisten velvoitteiden vuoksi tapahtuvan keräämisen edellytykseksi, ja esimerkiksi työnantajan lakisääteisten velvoitteiden toteutumiseksi tarpeellinen henkilötietojen kerääminen ei voi olla riippuvaista suostumuksesta, eikä lain ole katsottu tätä sen sanamuodosta huolimatta estävän.

Kolmanneksi suostumusedellytys on ristiriidassa työelämän tavanomaisten käytäntöjen kanssa, ja tämä on varmasti ehkä sellainen, mistä mielellämme kuulisimme lisää ministerin tiedossa olevia esimerkkejä. Yhtenä voisi nostaa vaikka asiakaspalautteen keräämisen ja työn suorittamiseen liittyvän tiedon keräämisen esimerkiksi muilta työntekijöiltä tai yhteistyökumppaneilta ja ilmoituskanavat. Kun tiedot ovat direktio-oikeuden piiriin kuuluvia, ei suostumusta ole tietosuojavaltuutetun käytännössä edellytetty.

Pöytäkirja PTK 33/2022 vp

Näissä kaikissa tilanteissa muodollisesti pyydettyä suostumuksella ei ole työntekijän yksityisyyden suojan kannalta olennaista merkitystä, kun työntekijällä ei ole aitoa mahdollisuutta kieltäytyä suostumuksen antamisesta, ja näitä ongelmia nyt sitten tällä lakiesityksellä pyritään ratkaisemaan.

Toinen varapuhemies Juho Eerola: Näin. — Ja nyt ministeri Haatainen, olkaa hyvä.

14.45 Työministeri Tuula Haatainen (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Näissä teidän puheenvuoroissanne tulikin jo paljon informaatiota siitä, mistä tässä on kysymys, mutta tässä yksinkertaisesti pyritään nyt yksinkertaistamaan ja selkeyttämään lainsäädäntöä myös siellä arkielämän työelämän tilanteissa. Eli nyt tämä suostumusperusteisuus on se, joka aiheuttaa tilanteita, joissa tietoja kerätään ja suostumusta pyydetään, mutta tosiasiallisesti työntekijä on asemassa, jossa hänen suostumukselleen ei ole vaihtoehtoja, ja halutaan selkiinnyttää tätä. Täällä on taustalla myös tämä EU:n tietosuoja-asetus, ja näissä neuvotteluissa on huolehdittu myös siitä, että tämä työntekijän asema siinä turvataan.

Sitten täällä kysyttiin EK:n kannoista siitä, että pitäisi poistaa nykyinenkin lainsäädäntö, mutta kyllä lähtökohtana on Suomessa, että meillä tarvitaan työelämässä erityissääteilyä. Sitä pidetään tarpeellisenä erityisten tilanteiden varalle ja myös työntekijöiden suojelemiseksi, ja tästä näkökulmasta on näissä tietosuoja-asetusneuvotteluissakin pidetty kiinni.

Ihan normaaliin työn johtamiseen liittyen, siihen, että työnantaja voi myös selviytyä lakisääteisistä velvollisuuksistaan ja vastata niihin, tämä lainsäädäntömuutos mahdollistaa sen, että hän voi tehdä sitä työtä niin, että se vastaa sitten lain sisältöä. Tämä tilanne, joka meillä nyt on, on epämääräinen, epäselvä, ja tällä lainsäädännöllä pyritään nyt selkiinnyttämään niitä pelisääntöjä.

Keskustelu päättyi.

Asia lähetettiin työelämä- ja tasa-arvovaliokuntaan.

5. Hallituksen esitys eduskunnalle laiksi pelastuslain 40 ja 48 §:n muuttamisesta

Hallituksen esitys HE 31/2022 vp

Lähetekeskustelu

Toinen varapuhemies Juho Eerola: Lähetekeskustelua varten esitellään päiväjärjestyksen 5. asia. Puhemiesneuvosto ehdottaa, että asia lähetetään hallintovaliokuntaan.

Lähetekeskusteluun varataan enintään se 30 minuuttia. Asian käsittelyssä noudatetaan aikataulutettujen asioiden osalta sovittuja menettelytapoja. — Keskusteluun. Esittelypuheenvuoro, ministeri Mikkonen, olkaa hyvä.

Keskustelu

14.47 Sisäministeri Krista Mikkonen (esittelypuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Nyt on käsillä hallituksen esitys eduskunnalle laiksi pelastuslain 40 ja 48 §:n muuttamisesta. Voimassa olevan pelastuslain tavoitteena on parantaa ihmisten turvallisuutta ja vähentää on-

Pöytäkirja PTK 33/2022 vp

nettomuuksia. Lain tavoitteena on myös, että onnettomuuden uhatessa tai tapahduttua ihmiset pelastetaan, tärkeät toiminnot turvataan ja onnettomuuden seurauksia rajoitetaan tehokkaasti. Pelastuslaissa säädetään tulipalojen jälkiraivauksesta, vartiointista ja jälkitorjunnasta sekä erityistä vaaraa aiheuttavien kohteiden ulkoisista pelastussuunnitelmista. Onnettomuuksiin varautuminen ja onnettomuuksien vahinkojen minimointi on sekä tärkeää että ajankohtaista niin ihmisten turvallisuuden kuin ympäristövahinkojen torjumiseksi.

Arvoisa puhemies! EU-direktiivi, niin sanottu säteilyturvallisuusedirektiivi, velvoittaa jäsenvaltioita luomaan järjestelmän säteilyvaaratilanteiden hallintaa varten. EU:n komissio on antanut Suomelle säteilyvaaratilanteiden hoitamista koskevan perustellun lausunnon säteilyturvadirektiivin täytäntöönpanosta. Komissio on todennut, että se ei ole pystynyt selvittämään, onko Suomessa luotu kansallinen säteilyvaaratilanteiden valmiusjärjestelmä ja onko sen ylläpidosta määrätty asianmukaisilla hallinnollisilla säännöksillä. Suomen hallitus on ilmoittanut EU-komissiolle, että tulipalojen jälkiraivausta ja vartiointia sekä jälkitorjuntaa koskevaa pelastuslain 40 §:ää on tarkoitus täsmentää pikaisesti, ja sitä tässä nyt tehdään. Jatkossa kohteen omistaja olisi velvollinen huolehtimaan tulipalon lisäksi säteilyvaaratilanteen tai muun onnettomuuden jälkiraivauksesta ja vartiointista sekä säteilyvaaratilanteesta aiheutuvan altistuksen rajoittamisesta sen jälkeen, kun tilanne ei enää vaadi pelastuslaitoksen toimenpiteitä. Kuten nyt, pelastustoiminnan päättymisajankohdan ratkaisee jatkossakin pelastustoiminnan johtaja ja antaa pyydettyä päätöksen kirjallisesti. Pelastustoiminnan johtaja ilmoittaa päätöksestä kohteen omistajalle, öljyvahingossa öljyvahinkojen jälkitorjunnasta vastaavalle viranomaiselle ja jatkossa säteilyvaaratilanteissa myös Säteilyturvakeskukselle.

Arvoisa puhemies! Voimassa oleva pelastuslain 48 § velvoittaa tekemään ulkoisen pelastussuunnitelman erityistä vaaraa aiheuttaviin kohteisiin. Ulkoisessa pelastussuunnitelmassa määritellään toimenpiteet, joilla onnettomuudet ja niistä aiheutuvat seuraukset voidaan rajata ja hallita mahdollisimman tehokkaasti. Ulkoinen pelastussuunnitelma on tehtävä muun muassa ratapihalle ja satama-alueelle, jolle on tehtävä vaarallisten aineiden kuljetuksesta annetun lain mukainen turvallisuusselvitys.

Hallitus on antanut esityksen uudeksi laiksi vaarallisten aineiden kuljetuksesta elikkä niin sanotun VAK-lain sekä siihen liittyvät lait ja asetuksen. Kyseisen lain on tarkoitus tulla voimaan vuoden 2023 alussa, ja samalla kumoutuvat voimassa olevat VAK-asetukset ja ratapihojen turvallisuusselvitys poistuu.

VAK-uudistuksesta johtuen on välttämätöntä päivittää pelastuslain mukainen ratapihoja koskeva ulkoisen pelastussuunnitelman laatimisvelvoite ja määrittää vaarallisten aineiden ratapihat uudelleen säilyttäen nykytilanne. Pelastuslakiin lisättäisiin asetuksenantovaltuutus ratapihan määritelmän osalta, ja ratapiha määriteltäisiin sisäministeriön asetuksessa ulkoisista pelastussuunnitelmista. Vaarallisten aineiden kuljetuksen uudistuksen johdosta ulkoinen pelastussuunnitelma olisi tehtävä satama-alueelle, jossa toiminnanharjoittajan tulee laatia uuden vaarallisten aineiden kuljetuksen lain 34 §:ssä tarkoitettu turvallisuusselvitys.

Toinen varapuhemies Juho Eerola: Kiitoksia. — Edustaja Heinonen.

14.52 Timo Heinonen kok: Arvoisa herra puhemies! Kiitos ministeri Mikkoselle hyvästä esittelystä. Tässä pelastuslain 40 ja 48 §:n muuttamisessa on kyse muun muassa juuri siitä

Pöytäkirja PTK 33/2022 vp

omistajan velvollisuuden laajentamisesta koskemaan tulipalojen lisäksi myös näitä säteilyvaaratilanteita ja muun onnettomuuden jälkiraivausta ja vartiointia, ja muutenkin esitykset tuntuvat ihan järkeenkäyviltä ja kannatettavilta.

Oikeastaan, kun keskustelussa on pelastuslaki ja pelastajat ja tässäkin tietysti haetaan sitä, että resursseja olisi tehokkaasti siellä, missä niitä eniten tarvitaan, niin kysyisin ministeri Mikkoselta, minkälaisia toimenpiteitä hallitus on nyt tehnyt.

Tämä akuutti pelastajapula nousi esille oikeastaan aika nopeastikin viime vuonna sen myötä, että yhtenä suurimpana tekijänä akuuttiin pelastajapulaan oli aiemmin varallaoloon perustuneiden paloasemien muuttuminen ympärivuorokautisiksi, miehitetyiksi paloasemiksi ja niin poispäin. Silloin tuotiin esille, että esimerkiksi seuraavan viiden vuoden aikana yksin Uudellamaalla tarvitaan yli sata uutta pelastajan virkaa normaalin poistuman lisäksi, ja kansallisella tasolla kyseessä on jopa 1 000 uutta virkaa noin 1 400 eläköityvän pelastajan lisäksi tämän kuluvan kymmenen vuoden aikana vuoteen 2030 mennessä.

Käytännössä valtio vaatii pelastuslaitoksilta lisää iskukykyä, mutta rahaa koulutuksen järjestämiseen ei ole ollut riittävästi. Tilanne on hyvin nurinkurinen, sillä koulutuksen järjestäminen on ollut nimenomaan valtion vastuulla. Helsingin Pelastuskoulun tulevaisuudesta aluehallinnon yhteydessä on puhuttu, mutta se iso kysymys on tietysti se, onko meillä riittävästi rahaa näiden pelastajien ensin kouluttamiseen ja sitten palkkaamiseen, ja toivoisin, että tässä, kun käsittelyssä on pelastuslaki ja pelastajat, ministeri Mikkonen voisi meille kansanedustajille ja muille täysistuntoa seuraaville hieman tätä tilannetta ja tehtyjä ratkaisuja avata, sillä tiedän, että te olette tätä hallituksen keskuudessa myös läpikäyneet.

Toinen varapuhemies Juho Eerola: Edustaja Autto.

14.54 Heikki Autto kok: Arvoisa herra puhemies! On todella tärkeää, että pelastuslaki on Suomessa ajan tasalla, ja on syytä ministeri Mikkosta ja hänen koko ministeriötään ja esikuntaansa kiittää siitä, että tämä lakiesitys eduskuntaan tuodaan. Ministeri käytti myös hyvän esittelypuheenvuoron siitä, että tämä esitys liittyy myös vaarallisten aineitten kuljetuksesta ja vaarallisten aineitten varastoinnista annetun lainsäädännön muuttamiseen, joka on juuri parhaillaan eduskunnassa käsiteltävänä.

Tosiaan tässä mielessä on tärkeää, että nämä tällaiset äärimmäisten vaarojen ja äärimmäisten uhkatilanteitten varalle laadittavat lainsäädännöt, joilla luodaan prosessit, joilla esitetään niitä uhkia realisoitumasta, ovat Suomen osalta kunnossa. Meillä toki tietysti standardit ovatkin olleet hyvällä tasolla, mutta on todella tärkeää, että ne pidetään kaiken aikaa niin hyvinä kuin mahdollista.

Arvoisa puhemies! Todella siis maailmalla voidaan nähdä hirvittäviä esimerkkejä tilanteista, joissa tämänkaltaisen varautuminen on laiminlyöty. Niinkin lähellä kuin vaikkapa Libanonin Beirutissa muistamme muutaman vuoden takaa tilanteen, jossa iso osa koko kaupungista tuhoutui räjähdyksessä, kun siellä, ainakin ilmoitusten mukaan, lannoitteeksi tarkoitettu aine sitten sataman varastossa vuosia lojuttuaan räjähti ja aiheutti täydellisen sekä inhimillisen että myös koko kansakunnalle taloudellisen katastrofin. Elikkä tässä mielessä on todella tärkeää, että nämä lait ovat Suomessa kunnossa ja tällaista vaaraa ei suomalaisille muodostu.

Arvoisa puhemies! Edustaja Heinonen puhui hyvin niistä asioista, mitkä liittyvät enemmän niihin konkreettisiin arjen turvallisuuskysymyksiin. Ihmisten kannalta ihan arkipäiväisiä onnettomuuksia, tulipaloja ja niin edelleen, edelleen sattuu, ja edelleen pelastajia tar-

Pöytäkirja PTK 33/2022 vp

vitaan joka puolella maata, ja tosiaan ihan ministeriön omienkin arvioiden mukaan meillä uhkaa vuosikymmenen loppua kohti jo tuhannen, jopa 1 500 pelastajan akuutti pula, joten tämä edustaja Heinosen kysymys oli enemmän kuin perusteltu, että ministeri vähän valotaisi niitä toimenpiteitä, joita hallitus on jo tehnyt, ja ajatuksia siitä, mitä askelmerkkejä pitää asetella, jotta päästään tilanteeseen, jossa tämä pelastajapula ei realisoidu vaan kaikille suomalaisille ympäri laajan kauniin maamme tarjotaan ne puitteet, joissa voimme elää todeksi sitä, että Suomi on aidosti maailman turvallisimaa maa.

Arvoisa puhemies! Uskon, että tässä myös on todella tärkeää ihan paikallinen vpk-toiminta, jossa kylvetään siementä otolliseen maaperään siltä osin, että nuorille viriää ajatus siitä, että pelastajan ammatista saattaa myöhemmin tulla ihan se oma ura ja elämäntehtävä ja lähdetään alalle kouluttautumaan. [Puhemies koputtaa] Toisaalta nämä paikalliset vpk:t ovat myös todella tärkeitä kumppaneita siellä sopimuspalokuntien ja sopimuspalokuntalaisten taustalla. Mitä hallitus on tehnyt tämän toiminnan vahvistamiseksi Suomessa edelleen?

Toinen varapuhemies Juho Eerola: Näin. — Edustaja Salonen.

14.57 Kristiina Salonen sd: Arvoisa puhemies! On tärkeää, että kaikin mahdollisin keinoin näinkin merkittävien onnettomuuksien riskiä voidaan vähentää, ja ennalta ehkäisevä toiminta on siinä tietenkin ensisijaisessa asemassa. Tämä koskettaa omaa kotiseutuanikin erityisesti kahdesta kulmasta: niin Rauman satamaa, jossa myöskin vaarallisia aineita kuljetetaan, kuin lähellä olevan Eurajoen Olkiluodon ydinvoimalaakin, joten erityisen suurella ilolla huomioin sen, että turvallisuutta, ympäristöturvallisuutta ja alueen väestön, asukkaiden turvallisuutta pyritään parantamaan.

Onnettomuudella tässä jälkiraivauksen ja vartiointin osalta tarkoitetaan esimerkiksi huomattavaa päästöä, tulipaloa, räjähdystä tai muuta ilmiötä, joka seuraa ydinlaitoksen, tuotantolaitoksen, kaivannaisjätteen jätealueen, ratapihan tai satama-alueen toiminnassa esiintyvistä hallitsemattomasta tilanteesta ja joka voi aiheuttaa ihmisten terveyteen, ympäristöön tai omaisuuteen kohdistuvaa välitöntä tai myöhemmin ilmenevää vaaraa ja jossa on mukana yksi tai useampia vaarallisia aineita taikka kaivannaisjätteitä.

Oikeastaan oma huoleni kiinnittyy tämän jälkiraivauksen ja vartiointin osalta tähän. Vaikka lakipykälässä todetaan, että tämä 40 § astuisi voimaan, kun tilanne ei enää vaadi pelastuslaitoksen toimenpiteitä, niin pidän kuitenkin Suomea pienenä maana, ja voisiko sanoa, että vaade tällaisten onnettomuuksien jälkiraivaukselle ja vartiointille ja olemassa olevalle osaamiselle esimerkiksi säteilyn osalta on minusta aika kova, ja se tulee nyt sitten osin kohteen omistajan huolehdittavaksi.

Olisin kysynyt, onko ministerillä tietoa siitä, onko meillä osaamista laajennettavaksi niin, että voimme varmistua siitä, että kohteen omistaja todella kykenee esimerkiksi säteilyvaaratilanteen jälkiraivaukseen ja vartiointiin niin, ettei tietenkään vaarana siellä tätä raivausta suorittavia mutta ei myöskään sen alueen väestöä. Perinteisesti me olemme ajatelleet, että säteilyturva on sellainen asia, jossa meillä on Suomessa hyvin keskitetty osaaminen, ja siksi nyt, kun sitä tässä laajennetaan, haluan tästä varmistua.

Toinen varapuhemies Juho Eerola: Edustaja Guzenina.

Pöytäkirja PTK 33/2022 vp

15.00 Maria Guzenina sd: Kiitos, arvoisa puhemies! Tässähän korjataan nyt epäkohtaa, josta EU:n komissio on Suomelle antanut perustellun lausunnon, ja siksi nämä 40 ja 48 §:t nyt tässä muutetaan. Tämä on hyvä asia. Tämä olisi pitänyt varmasti jo aiemminkin tehdä.

Eli esityksen mukaan kohteen omistaja olisi velvollinen huolehtimaan tulipalon lisäksi säteilyvaaratilanteen tai muun onnettomuuden jälkiraivauksesta ja vartioinnista sekä säteilyvaaratilanteesta aiheutuvan altistuksen rajoittamisesta sen jälkeen, kun tilanne ei enää vaadi pelastuslaitoksen toimenpiteitä.

Tässä nyt tämä ehdotettu laki on tarkoitettu tulemaan voimaan vuoden 22 eli tämän vuoden aikana, mutta sitten ulkoisia pelastussuunnitelmia koskevat muutokset on kuitenkin tarkoitettu tulemaan voimaan vasta vuoden 23 alussa samaan aikaan vaarallisten aineiden kuljetuksesta annetun lain kanssa. Ja kysyn nyt ministeriltä: kun tässä on nyt pieni viive tavallaan sinne — ei tässä montaa kuukautta ole, mutta joka tapauksessa — niin onko kenelle annettu selkeät ohjeistukset siitä, miten näitä lakeja tullaan soveltamaan?

Toinen varapuhemies Juho Eerola: Edustaja Semi.

15.02 Matti Semi vas: Arvoisa puhemies! On tärkeää, että meillä on tämmöistä ennaltaehkäisevää vaarallisten aineiden säilyttämiseen liittyvää kartoitusta riskitekijöistä ja saada asioita sillä tavalla paremmin ennakoitua.

Edustaja Heinonen nosti pelastuslaitoksen työntekijöiden tarpeen ja sen tilanteen siellä, mikä on tietenkin tärkeä asia kokonaisuuden kannalta.

Jäin pohtimaan tämmöisten saastuneitten maa-aineiden puhdistusmekanismia ja sitä, kuinka laajasti sitä Suomessa tehdään. Itse olen jossakin vaiheessa työelämässä ollut tämmöisen kanssa tekemisessä, ja en ole kovin monessa paikassa tavannut semmoisia alueita, mihin on rakennettu, missä puhdistetaan näitä saastuneita maa-aineita ja sen jälkeen, kun ne ovat puhtaat, ne hyödynnetään johonkin muuhun käyttöön. — Kiitos.

Toinen varapuhemies Juho Eerola: Näin. — Ja ministeri Mikkonen, olkaa hyvä.

15.03 Sisäministeri Krista Mikkonen: Kiitos, arvoisa puhemies! Ja kiitos edustajille hyvistä puheenvuoroista. Todellakin tämä pelastajien määrän turvaaminen, mikä tässä keskustelussa nousi esiin, on ensisijaisen tärkeätä, ja me tiedämme, että koulutustarve on suuri. Tästä on suunnitelmat nyt jo tehty, koulutusmääriä on lisätty, mutta tämä on tietysti semmoinen pitkäaikainen projekti, jonka tavoitteena on, että vuoteen 2030 mennessä saisimme koulutusmääriä sillä tavalla tasaisesti nostettua nykyisestä, että voimme tätä vajetta korjata. Ja tässä nyt esimerkiksi tälle vuodelle ja viime vuodelle on jo näitä koulutusmääriä lisätty, ja sitä kautta halutaan sitä määrää kasvattaa.

Tässä tosiaan tuli esille tämä vaarallisten aineiden kuljetuksen laki ja sitten muutos tähän pelastuslakiin tämän osalta. Eli ajatus on, että nyt kun tämä vaarallisten aineiden kuljetuslaki on käsittelyssä, niin se muutos tapahtuisi samanaikaisesti: kun se uusi laki tulee voimaan, niin sitten tästä laista se sama kohta poistuisi. Asia olisi silloin hoidossa, mutta se tulisi sen toisen lain kautta. Ja sen takia näissä pykälissä on eriaikaiset voimaantulomiset, kun tämä säteilyturvaan liittyvä jälkihoito on sitten todellakin, niin kuin tässä tuli esille, se asia, mihin direktiivi meitä velvoittaa, ja tällä pykälämuutoksella laitamme nyt sen kuntoon niin, että voimme olla varmoja, että tämäkin asia on hoidossa. Sitten toimijoi-

Pöytäkirja PTK 33/2022 vp

den tulee huolehtia, että heillä on tähän liittyvää osaamista, jotta voimme taata turvallisuuden myös näissä tilanteissa.

Keskustelu päättyi.

Asia lähetettiin hallintovaliokuntaan.

6. Hallituksen esitys eduskunnalle lannoitelaksi ja siihen liittyviksi laeiksi

Hallituksen esitys HE 32/2022 vp

Lähetekeskustelu

Toinen varapuhemies Juho Eerola: Lähetekeskustelua varten esitellään päiväjärjestyksen 6. asia. Puhemiesneuvosto ehdottaa, että asia lähetetään maa- ja metsätalousvaliokuntaan.

Tässäkin lähetekeskusteluun varataan enintään se 30 minuuttia. Asian käsittelyssä noudatetaan aikataulutettujen asioiden osalta sovittuja menettelytapoja. — Ministeri Leppä poissa. — Edustaja Kalmari.

Keskustelu

15.05 **Anne Kalmari kesk:** Arvoisa herra puhemies... [Puhuja aloittaa puheenvuoron mikrofonin ollessa suljettuna]

Toinen varapuhemies Juho Eerola: Edustaja Kalmari, voitteko laittaa mikrofonin päälle?

Arvoisa herra puhemies! Tässä esityksessä ehdotetaan säädettäväksi uusi lannoitelaki korvaamaan nykyistä lannoitevalmistelakia, ja osinhan on kyse siitä, että ikään kuin tällaisia teknisiä asioita EU:n lannoiteasetuksesta siirretään meille, ja tämä koskee nimenomaan CE-merkittyjä EU-lannoitevalmisteita. Mutta siellä on mielestäni mielenkiintoisia asioita joukossa, ja yksi niistä on se, että EU:n tasolla luodaan yhtenäisiä edellytyksiä orgaanisia raaka-aineita käyttävän lannoitevalmisteteollisuuden mahdollisuuksiksi päästä sisämarkkinoille, ja myöskin tulee pienemmässä mittakaavassa ylipäättään mahdolliseksi valmistaa tällaisia uudentyyppisiä lannoitevalmisteita.

Itse näen nyt tässä biokaasun jatkojalostuksen siinä mielessä, että on jo innovaatioita siitä, että esimerkiksi jätevesilietteestä pystytään erottamaan lääkkeitä ja hormonit eroon. Sveitsissä tätä on tehty ihan menestyksekkäästi. Se on vielä kallista, mutta jos päästäisiin etenemään tällaisissa asioissa, kun raskasmetallit jo pystytään erottamaan, niin minä näen ison tulevaisuuden sillä asialla, että me jossain vaiheessa pystyttäisiin tätä arvokasta fosforia kierrättämään peltoon. Ja paljon sitäkin ennen tietenkin tämä arvokas fosfori tuolta maataloilta entistä paremmin voidaan hyödyntää, eli minusta on hienoa, että tässä tulee paremmin mahdollisuus tällaisiin uudentyyppisiin lannoitevalmisteisiin.

Mutta ehkä olisi järkevää nyt, kun ministeri tuli paikalle, että keskeytän tässä vaiheessa ja kommentoin ja jatkan sitten vielä lisää, kun ministeri on käyttänyt puheenvuoronsa.

Pöytäkirja PTK 33/2022 vp

Toinen varapuhemies Juho Eerola: Näin. — Me täällä tosiaan jo ehdimme aloittaa, mutta nyt, ministeri Leppä, esittelypuheenvuoro.

15.08 Maa- ja metsätalousministeri Jari Leppä (esittelypuheenvuoro): Kiitoksia, arvoisa puhemies! Kiitoksia valiokunnan puheenjohtajalle. Kuulin ison osan puheenvuorosta, ja se oli juuri tämän lainsäädäntökokonaisuuden, tämän uudistuksen, mukaista.

Elikkä tämän uudistuksen taustallahan on EU:n lannoitevalmisteasetuksen kansallinen toimeenpano. Lannoitevalmisteasetuksen uudistus liittyy EU:n kiertotalouspakettiin, ja sen tarkoituksena on edistää orgaanisten ja kierrätysravinteiden markkinoita. Tavoitteena on keventää yritysten hallinnollista taakkaa muun muassa poistamalla kansallinen laitoshyväksyntä sekä helpottaa uudentyyppisten lannoitevalmisteiden valmistusta ja markkinointia.

Lannoitevalmisteiden markkinavalvonnasta säädettäisiin jatkossa horisontaalisessa, useita tuoteryhmiä koskevassa eräiden tuotteiden markkinavalvonnasta annetussa laissa. Markkinavalvontalaki täydentää EU:n markkinavalvonta-asetusta. Laki sisältää yleiset säädökset viranomaisten toimivaltuuksista ja markkinavalvontaviranomaisen valvontakeinoista tuotteiden vaatimustenvastaisuustilanteessa.

Valvonnan vaikuttavuutta pyritään lisäämään säätämällä seuraamusmaksu. Seuraamusmaksun avulla pyritään toisaalta ennaltaehkäisemään määräysten vastaista toimintaa ja toisaalta nopeasti ja tehokkaasti estämään sen jatkaminen.

Toimialan tasapuolisen kilpailun ja harmaan talouden torjunnan edistämiseksi lakiehdotukseen on lisätty säädökset toimijan luotettavuudesta.

Joustavan siirtymän mahdollistamiseksi lakiin ehdotetaan nykyiselle tyyppinimirakenteelle vuoden 2023 loppuun asti siirtymäaika, jonka aikana yritykset voivat valmistaa myös nykyisen lain mukaisia lannoitevalmisteita. Valtioneuvoston asetuksella sitten säädettäisiin fosforin käytöstä maa- ja puutarhataloudessa sekä viher- ja ympäristörakentamisessa. Asetuksen olisi tarkoitus tulla voimaan vuoden 2023 alusta. — Kiitoksia.

Toinen varapuhemies Juho Eerola: Kiitoksia. — Edustaja Autto.

15.10 Heikki Autto kok: Arvoisa puhemies! Tässä varmasti tänä iltana käydään ministerin kanssa viimeisiä keskusteluja — ainakin tällä erää, kun ministeri on ministeri. Haluan näin aiempaan kokoomuksen valiokuntaryhmän vetäjänä myöskin kiittää ministeri Leppää todella merkittävästä työstä, jonka hän on isänmaan eteen tehnyt parlamentaarikkona ja valtioneuvoston jäsenenä, ja nyt monellakin tapaa aivan erityisen vaikeana aikana — aikana, jolloin ensin pandemiatilanteessa oli päällä uhkaa siitä, kuinka ruoka riittää kaikille tilanteessa, jossa kaikki globaalit toimitusketjut osaltaan ovat häiriintyneet, ja nyt vielä, kun koettiin, että pandemiasta aletaan pikkuhiljaa pääsemään, tuli päälle sota, jonka seuraukset ovat tietysti monin tavoin dramaattiset. Ministeri on omaan rauhalliseen, asialliseen tyyliinsä ottanut vastaan, mitä on vastaan tullut, ja tehnyt varmasti parhaansa suomalaisen viljelijän, ylipäätään suomalaisen alkutuotannon ja maaseutuelinkeinojen hyväksi. Elikkä tällaisen kiitospuheenvuoron myös täältä oppositioryhmän puolesta haluan ministerille jo tässä vaiheessa esittää.

Arvoisa puhemies! Tämä ministeri Lepän johdolla valmisteltu lainsäädäntöesitys, jolla toimeenpannaan tätä EU:n lannoitevalmisteasetusta, on varmasti sinänsä perusteltu. Uskon, että sitten taas edustaja Kalmarin johdolla, ehkä — meidän emme tiedä, kuka uusi mi-

Pöytäkirja PTK 33/2022 vp

nisteri sitten on, sillä se on tietysti keskustan eduskuntaryhmän käsissä, mutta... [Tuomas Kettunen: Asia selviää! Huomenna!] — Niin, asia selviää kyllä, kyllä kyllä. Täällä oli välihuuto asiaan liittyen. — Joka tapauksessa varmasti tämä asia on luotettavissa käsissä myös eduskunnan maa- ja metsätalousvaliokunnassa, joka sitä käsittelee ja mietinnön siitä eduskunnalle antaa, ja laki säädetään joka tapauksessa.

Jos puheenjohtaja sallii, ja jos ministerillä on mahdollisuus keskusteluun osallistua, niin tietysti ehkä eduskuntaa nyt juuri tällä hetkellä kaikkein eniten kiinnostavat tämän sodan vaikutukset, Venäjän hyökkäyksen vaikutukset siihen, miten lannoitteita on täällä Suomessa saatavilla, ja toisaalta se, mikä on viljelijöidemme kyky sitten taloudellisesti lannoitteita käyttää, jotta saadaan kuitenkin tämmöisessä uhkaavassa tilanteessa maksimaalinen sato aikaan. Ja toisaalta sitten vähän laajemminkin peilata siihen, mikä on tilanne Euroopassa ja maailmalla ruokaturvan osalta. En tiedä, miten puhemies sallii keskustelua, mutta nämä asiat ainakin tämän illan teemana tässä vahvasti ovat. [Tuomas Kettunen: Hyvä puheenvuoro! Hyvät kysymykset myös!]

Toinen varapuhemies Juho Eerola: Edustaja Eestilä.

15.13 Markku Eestilä kok: Arvoisa puhemies! Kyllähän tämä lannoitelaki on sillä tavalla ajankohtainen, että viljelijät Suomessakin ovat aikamoisissa vaikeuksissa lannoitteitten hintojen karattua kyllä aivan käsittämättömälle tasolle. Sehän taas liittyy vahvasti Ukrainan sotaan ja maakaasuun ja sen saatavuuteen ja moniin muihin asioihin.

Arvoisa puhemies! Itse en kyllä ole ammatti-ihminen ollenkaan tässä asiassa, mutta sain sähköpostia, ja kyllä tästä nyt välittyy, että viljelijät kuitenkin pelkäävät. Kun uutta lainsäädäntöä EU:sta tulee, niin se pelko kohdentuu tietenkin siihen, että mitä saa tehdä ja minkälaisia rajoja esimerkiksi fosforille asetetaan ja menevätkö ne asetukseen ja mihinkä ympäristökorvauksiin ne menevät, joten tämä on kyllä aika ymmärrettävää. Tässä lukee: ”On riski, että fosforin liika rajoittaminen johtaa mobilisoituvan typen tappioihin sekä heikentää kasvuun lähtöä ja sadon tuleentumista sekä laatua. Nykyinen järjestelmä ei siten ole mitenkään toimiva, toisin kuin lain perustelutekstissä viitataan.” Tämä tulee käytännön viljelijältä, enkä minä ole näissä asiantuntija, mutta enemmänkin ministeri ja valiokunnan puheenjohtaja varmaan voivat kommentoida.

Edelleen tästä sähköpostista: ”Fosforilannoituksen enimmäismäärien sääntely lannoitelain nojalla annettavalla asetuksella on perusteltua. Nykyisen ympäristökorvauksen fosforirajojen siirtämistä sellaisenaan tulevaan asetukseen ei tule tehdä. Lannoitelainsäädännön pitää mahdollistaa nykyisten viljelykasvilajikkeiden satopotentiaalin hyödyntäminen ja korkean laadun tuottaminen fosforiluvultaan erilaisilla peltolohkoilla. Nykyiset ympäristökorvauksen fosforirajat eivät sitä kaikissa tapauksissa mahdollista. Jo nyt on tutkimusnäyttöä siitä, että peltojen fosforiluokat voivat heikentyä liikaa tyydyttävästä heikompaan nykyisillä ympäristökorvauksen lannoitustasoilla, mikä ei kestäväen kasvintuotannon kannalta ole järkevää.”

Arvoisa puhemies! Nämä olivat siis käytännön viljelijän näkökohtia ja sitaatteja. Itsekin ajattelen, että tässä uudessa tilanteessa, minkä sota on tuonut, meidän täytyy kiinnittää huomiota siihen, että me varmistamme, että Suomessa ruokaa pystytään tuottamaan kohtuullisilla kustannuksilla. Tilapäisesti meidän täytyy jopa niiata ilmastotavoitteissa ja tarvittaessa ympäristötavoitteissa, mikäli se on edellytys sille, että yleensä ruoantuotantoa Suomessa voidaan harjoittaa. Nyt on sotatila, ei onneksi Suomessa mutta muualla, mutta sen

Pöytäkirja PTK 33/2022 vp

vaikutukset saattavat globaalisti olla jopa niin merkittäviä, että me tullaan näkemään kansainvaelluksia, jos Ukrainan sota ei mahdollisimman pian lopu tavalla tai toisella. [Anne Kalmari: Hyvä puheenvuoro!]

Toinen varapuhemies Juho Eerola: Näin. — Edustaja Kettunen.

15.16 Tuomas Kettunen kesk: Kunnioitettu herra puhemies! Kiitoksia ministerille lain esittelystä. Tässä laissa on hyvää se, että lannoitelainsäädäntöä nyt harmonisoidaan EU:ssa ja siten luodaan lannoitevalmisteille EU:n tasolla yhtenäiset edellytykset, jolloin myös organisia raaka-aineita käyttävän lannoitevalmisteteollisuuden mahdollisuudet päästä sisämarkkinoille paranevat. Lannoitevalmisteasetus antaa myös mahdollisuuden kehittää uudentyyppejä lannoitevalmisteita — puhutaan tämmöisestä kiertotalouspaketista — ja kun valiokunnan puheenjohtaja jo tuossa ensimmäisessä puheenvuorossaan toi esille biokaasutuotannon ja sen edistämisen, niin näen tässä kyllä hyviä mahdollisuuksia.

Niin kuin edustaja Eestilä tuossa aikaisemmassa puheenvuorossaan toi esille, on varmistettava tässä maassa, että ruoantuotantoa voidaan harjoittaa, koska se on meidän huoltovarmuustekijöitämme. Siitä kyllä kiitan ministeri Leppää, kun maataloudelle on nyt valmis-teilla tämä 300 miljoonan huoltovarmuuspaketti tähän akuuttiin — akuuttiin — maksuvalmiusongelmaan, mutta kyllähän ne pitkän aikavälin kannattavuustoimet ratkaistaan markkinoilla. Toivoisinkin — tässäkin puheenvuorossa, kuten eilenkin toin esille — että myös kaupan ala tulee matkaan tähän akuuttiin kriisiin, kustannuskriisiin.

Puhemies! Haluan myös omalta osaltani kiittää ministeri Leppää hyvin tehdystä työstä maa- ja metsätalousministerinä — niin kuin edustaja Autto sanoi, isänmaan eteen tehdystä hyvästä työstä.

Toinen varapuhemies Juho Eerola: Kiitoksia. — Edustaja Sankelo.

15.18 Janne Sankelo kok: Arvoisa puhemies! Haluan myös jatkaa tuosta, mihin edustaja Kettunen jäi, eli omasta puolestani haluan myös kiittää maa- ja metsätalousministeri Leppää hyvästä yhteistyöstä vuodesta 2011 alkaen, jolloin itse aloitin täällä eduskunnassa. Meillä on ollut yhteistä taivalta monissa kysymyksissä. Poliitiikassa päivät ovat peräkkäin, ja välillä ollaan hallituksessa ja välillä oppositiossa. Muistan hyvin sen, kun 2011 meillä maa- ja metsätalousvaliokunnan puheenjohtajana oli Jari Leppä, joka oli silloin opposition edustajana, ja siinäkin kokonaisuudessa pystyttiin rakentamaan hyviä ratkaisuja suomalaisen maaseudun ja maatalouden kannalta.

Tästä hallituksen esityksestä sen verran, että tosiaan kyseessä on EU:n asetuksen kansallinen toimeenpano, ja sitä kautta hallituksen esitys on perusteltu. Mutta haluaisin myös tässä yhteydessä, kun puhutaan lannoitteista, vähän myös peilata tähän nykyiseen tilanteeseen ja myös tulevaan kasvukauteen. Huoltovarmuuden näkökulmastahan lannoitteiden saatavuus on ruoantuotannon kriittisiä tekijöitä. Tiedämme hyvin, että lannoitteiden hinta on nyt viime syksystä asti noussut merkittäväällä tavalla.

Tällä hetkellä monet viljelijät — meillä on 50 000 tilaa suurin piirtein EU-rekisterissä — monilla tiloilla miettivät kannattavuuteen liittyviä kysymyksiä. Ja tätä palautetta tulee kyllä varsin paljon, että jos ei niitä lannoitteita ole vanhan vuoden puolella hankittu, niin tänä keväänä lasketaan siellä konehallissa hyvin tarkkaan, paljonko siellä on ikään

Pöytäkirja PTK 33/2022 vp

kuin ylijäämätavaraa edellisiltä vuosilta. Tästähan voi tehdä ainoastaan sen johtopäätöksen, että ensi kesänä tuotannon tehokkuus on vielä kysymysmerkin päässä.

Haluaisin myös tässä tuoda tämän huolen esille ja itse asiassa myös tähän hallituksen esitykseen liittyen sen — herätetään nyt vähän keskustelua täällä kuitenkin — että miten lannoitteiden osalta omavaraisuutta voitaisiin parantaa. Nythän on sellainen tilanne, että lannoitteita on tullut tähän asti lähestulkoon sotatoimialueelta, ja tämän johdosta huoli on syvä. Otetaanko nämä asiat huomioon myös tässä maatalouden tulevassa kriisipaketissa, jota eduskunta odottaa?

Toinen varapuhemies Juho Eerola: Edustaja Reijonen.

15.21 Minna Reijonen ps: Arvoisa herra puhemies! Arvoisa ministeri! Nyt olemme käsittelemässä tätä lannoitelakia, ja on hirveän tärkeää, että lannoitteita on saatavilla. Paljon tulee viljelijöiltä viestejä, että tilanne on tämä, ettei ole kohta oikein varaa ostaa näitä lannoitteita. Se on ihan valtavan tärkeää, että saadaan kotimaista ruokaa, varsinkin nyt, kun on tuo sota tuossa lähellä. Ruoka, energia, polttoaineet ja just tällaiset ovat tärkeitä asioita, ja kyllä se ruoka on hyvin tärkeä siellä muiden asioiden joukossa, myös turvallisuuden joukossa.

Ihan sellaista kysyisin ministeriltä, onko mitä muita uusia toimenpiteitä nyt suunnitteilla, että varmasti nämä lannoitteet riittävät. Ja mitenkä varmistetaan, että meillä tosiaan niitä lannoitteita tarpeeksi saadaan ja ihmisillä on varaa ostaa niitä lannoitteita? Sieltä kentältä tosiaan tulee hirveä huoli, että nyt ensi kesänä ei sitten laitetaakaan lannoitteita. Just nimenomaan tänä tulevana kesänä on erittäin tärkeää saada se kunnollinen sato, että riittää ruokaa meille kaikille.

Ja itse myös haluan kiittää ministeriä tästä ministerin aikakaudesta. — Kiitos.

Toinen varapuhemies Juho Eerola: Kiitos. — Ja edustaja Kalmari.

15.22 Anne Kalmari kesk: Arvoisa herra puhemies! Yaran myynti aikanaan oli huoltovarmuuden kannalta virhe, ja siksi on tärkeitä, että täällä eduskunnassa aina olisi ihmisiä, jotka ymmärtävät koko elintarvikeketjun ja sen merkityksen. Ja sitäkin asiaa kannattaa pohtia, että kun eurooppalaiset apatiittikaivokset ovat Suomessa — toinen käytössä ja toinen ei — niin mikä merkitys sillä olisi tulevaisuuden, pitkän jätteen, kannalta, jos meillä olisi kansallisissa käsissä nyt sitten se toinen apatiittikaivos. Ihan vakavasti haluan nostaa tämänkin asian keskusteluun.

Meidän valiokunta on ollut sen tyyppinen, että me ollaan aina haluttu mennä lähelle käytäntöä ja uskallettu muuttaa asioita, jotka eivät tue suomalaista ruoantuotantoa ja joille ei näyttäisi olevan perustetta, jolloin tämänkin esityksen yhteydessä käydään varmasti esimerkiksi tällaisen kevyemmän myynnin alla olevat kompostilannan kierrätysmahdollisuudet läpi. Siellähän on ollut aika raskas säädöstö, ja luulen, että tässä ei ihan hirveän hyvin ole siihen asiaan nyt perehdytty, ja se voisi olla avain siihen, että saadaan tätä lannoiteongelmaa ratkaistua. Ja esimerkiksi kuriositeetti: kun käytiin sokerijuurikastehtaalla, niin se maa-aines, joka pelloilta tulee sinne tehtaalle, on lannoitelain alaista tavaraa ja erittäin vaikeasti mihinkään hyödynnettävissä, ikään kuin ongelmajätettä, vaikka se on pelto-multaa. Tällantyyppisiä asioita varmaan nostetaan ainakin kannusteena sitten jatkovalmisteluun, todennäköisesti.

Pöytäkirja PTK 33/2022 vp

Ja oli erittäin hyvä tuo Eestilän huomio siitä, että fosforinkäytön säätely ei saa heikentää mahdollisuuksia hyvään satotasoon ja laatuviljan tuottamiseen. Ei voi olla niin, että meillä ei pystyisi leipäviljaa tuottamaan tiukkojen säädösten takia. Tämä ympäristökorvauskyntäasia meidän täytyy hyvin tarkasti valiokunnassa käydä läpi.

Kun täällä tuli esimerkiksi tämä kadmiumrajojen alentaminen, niin sinänsähän sillä ei ole mitään merkitystä Suomelle, koska meillä on niin paljon alhaisemmat kadmiumpitoisuudet jo luonnostaan ja meidän apatiitti on puhdasta.

Mutta todellakin on tärkeää, että maatalous saa lannoitteita ja koetetaan kaikin keinoin edistää sitä, että niitä saa kohtuuhintaan ja kiertotalous paranee. Se osin paranee tämänkin lainsäädännön myötä, niin että kiitoksia esityksestä. Jatkokäsitlemme sitä sitten valiokunnassa.

Toinen varapuhemies Juho Eerola: Näin. — Ja edustaja Myllykoski.

15.25 Jari Myllykoski vas: Arvoisa herra puhemies! Puheenvuoroni meni vähän niin kuin jo uusiksi nyt sen takia, mitä edustaja Kalmari tuossa sanoi, enkä halua palata siihen, minkälaista syntiä olemme tehneet sen suhteen, kun olemme kaivostoiminnasta luopuneet siinä kohtaa, mikä oli kansallisen omavaraisuuden kannalta erittäin huono ratkaisu, mutta kunpa me uskaltaisimme puhua, kuten edustaja Kalmari sanoi, että ottaisimme haltuun sen, mitä meillä itsellämme nyt on. Se vain tarkoittaa sitä, että meidän on uskallettava tehdä päätöksiä. Vaikka se on alueella, mihinkä pitäisi rakentaa rata ja niin edelleen, niin nyt pitää nähdä, että se vain on sillä lailla, että tämä suomalainen väki elää vain, kun ruokaa on ja lannoitteita meillä tarpeeksi on. Ylpeänä seison sen takana, mitä ammattiyhdistysliike ja työväki tekivät tämän hankkeen estämiseksi, mutta se vain sitten täällä päätökseen meni.

Minun mielestäni on tosi tärkeätä, mitä ollaan tehty sen suhteen, että nyt tämän esityksen myötä meidän pitää pystyä edesauttamaan sitä meidän omien lannoitteiden levittämistä. Me ollaan jossain kohtaa tehty päätöksiä varmasti oikeilta perusteiltaan nitriittien osalta ja niin edelleen, niiden levittämisessä, mutta me ollaan aika paljon nyt tehty päätöksiä sen suhteen, mitä EU:sta on tullut määräyksiä, mitkä nyt heikentävät meidän mahdollista ruokavarmuutta. Me ollaan jouduttu tekemään lisäpeltoja sen takia, että meidän luonnollinen lannoitemateriaali ollaan pystytty levittämään pelloille, eikä se ole aina ollut kaikilta osin kovinkaan järkevää.

Edustaja Eestilälle sanon, että aivan oikea, hieno huomio. Tässä kaupan alan osalta, kun me vaaditaan kaupalta, pitää myös muistaa se, että me tarkoitamme samalla, että jokainen suomalainen maksaa elintarvikkeista enemmän. Kun me huudamme sitä, niin me samalla sanomme, että jokainen kansalainen maksaa ruoastaan enemmän. Sen verran politikoin nyt, että se on jotenkin kummallista, että kokoomus haluaa huutaa, että sosiaaliturvasta pitäisi leikata tässä hetkessä, mikä tarkoittaa sitä, että niillä ihmisillä, joilla on vähän rahaa, ei olisi siihen ruoan ostamiseen mahdollisuutta. En pidä tässä kohtaa sitä esitystä kovinkaan rakentavana.

Toinen varapuhemies Juho Eerola: Edustaja Autto.

15.29 Heikki Autto kok: Arvoisa puhemies! Kokoomuksen lähtökohta aina ja kaikissa tilanteissa on työnteon ensisijaisuus, se, että työtä tekemällä ja korkealla osaamisella suomalaiset pystyvät rakentamaan kansakunnalleen vaurautta ja menestystä. Kun mahdollisim-

Pöytäkirja PTK 33/2022 vp

man moni suomalainen osallistuu työntekoon, silloin pystymme yhdessä huolehtimaan heistä, jotka eivät syystä tai toisesta sitten työntekoon pysty osallistumaan. Tämä on koomuksen linja.

Arvoisa puhemies! Tähän itse asiaan — joka liittyy tietysti myös keskeisellä tavalla kotimaisiin työpaikkoihin:

Tässä edustaja Kalmari otti esille sen, että kotimaassa meillä on todella merkittäviä fossaattivarantoja ja edellytyksiä lannoitetuotannolle, ja ei vain kotimaan tarpeisiin vaan laajemminkin tietysti koko Euroopan näkökulmasta. EU:han on todella voimakkaasti nyt panostamassa tällaiseen omaan strategiseen autonomiaansa, jotta emme olisi niin riippuvaisia Venäjästä ja esimerkiksi Kiinasta tulevaisuudessa.

Tässä mielessä kysyisin oikeastaan ministeri Lepältä vähän saman asian, mitä edustaja Kalmari otti esille: Mitä ajatuksia valtioneuvoston piirissä konkreettisesti on nyt liittyen Savukosken Soklin malmioon, joka nykyään on sataprosenttisesti Suomen valtion omistuksessa? Viime viikollahan itse asiassa taisi olla niin, että korkein hallinto-oikeus palautti tämän kaivoksen vesitalouslupa-asian aluehallintovirastolle uuteen käsittelyyn, ja siinä yhteydessähän siis korkein hallinto-oikeus oli pohjannut tämän oman päätöksensä nimenomaan siihen, että tätä alkuperäistä lupaa myönnettäessä olisi pitänyt tehdä enemmän selvityksiä, liittyen vaikkapa näihin tulevan kaivoksen — tai mahdollisesti tulevan kaivoksen — mahdollisiin vesistövaikutuksiin. Näin ollen siis jos tällaisia selvityksiä lähdetään aktiivisesti tekemään, se vaatii tietysti Suomen Malmijalostus Oy:ltä aika merkittävää panostusta. Tämänkaltaisen panostus varmaan on asia, jossa omistajaohjauksella on merkittävä rooli, joten tässä mielessä kysyisin ihan yleisestä mielenkiinnosta: onko valtioneuvoston piirissä käyty tästä kotimaisen lannoitetuotannon lisäämisestä ja mahdollisista Soklin avaamiseen tähtäävistä toimenpiteistä keskustelua, ja mihin suuntaan, minkälaisia konkreettisia ajatuksia siihen mahdollisesti liittyy?

Toinen varapuhemies Juho Eerola: Edustaja Mäenpää.

15.31 Juha Mäenpää ps: Arvoisa puhemies! En ole perehtynyt tähän asiaan kovin syvällisesti, mutta haluan nyt kuitenkin nostaa esiin omia ajatuksiani. Tietenkin on harmillista, että aikaisemmat tämän talon päätökset ovat johtaneet siihen, että meillä ei enää lannoitehomma ole täysin omissa käsissä. Ministeriltä haluaisin kysyä ehkä sitä, minkälainen tilanne on Huoltovarmuuskeskuksen varmuusvarastoissa näiden lannoitteiden osalta.

Se, minkä itse näkisin yhtenä ratkaisuna tähän, on tietenkin se, että näitä kotimaisia varantoja pystyttäisiin käyttämään. Mutta lisäksi näkisin merkittävänä asiana semmoisen, mikä ei ole mielestäni saanut riittävää huomiota, tai ehkä se on saanut huomiota, mutta se on jäänyt aina puheen tasolle. Olisiko se ollut Pekkarinen, joka puhui jo vuosikymmeniä sitten biokaasun tuotannosta. Itse olen harmissani siitä, että biokaasun tuotanto on jäänyt vähän niin kuin lapsipuolen asemaan. Täällä on vain hakattu rahaa tuulimyllyihin ja tuulivoimaan. Pitäisi ymmärtää se, että siinä biokaasun tuotannon ohella syntyy kotimaista — jos nyt täällä kotimaassa biokaasua tehdään — lannoitetta, joka käy suoraan peltoon ja on tehokasta. Se typpi on siinä ikään kuin samassa asennossa, ymmärtääkseni, kuin näissä kaupallisissa lannoitteissa, että se olisi tehokasta. Olisi huomattavan paljon ympäristöystävällisempää käyttää sitä biokaasun tuotannossa syntynyttä tai siinä tehtyä lannoitetta kuin että se eläinten — mitenköhän sen nyt näitisti muotoilisi — sonta ajetaan sinne peltoihin ja mahdollisesti sitä valuu sieltä sitten, eikä se ole edes niin tehokasta. Mutta jos se me-

nisi tämän biokaasuprosessin läpi, niin silloin se olisi ravinnearvoiltaan erittäin hyvä ja valmis lannoitteeksi.

Toivoisin, että tähän vielä ministeri ja hallitus panostaisivat jo tällä kaudella.

Toinen varapuhemies Juho Eerola: Näin. — Ja nyt ministeri Leppä, kolme minuuttia.

15.34 Maa- ja metsätalousministeri Jari Leppä: Arvoisa puhemies, hyvät kollegat! Kiitoksia ensinnäkin kiitoksista, ja omalta puoleltani myöskin parhaat kiitokset hyvästä yhteistyöstä tässä vuosien aikana. Tietysti on niin, että huomenna valitaan seuraaja mutta sitten katsotaan, missä kohdalla tuo vahdinvaihdos tapahtuu, mutta jossakin tässä lähitulevaisuudessa sekin on. Ja kiitos hyvistä huomioista, erittäin hyvistä huomioista.

Ravinnetasot on tietenkin se asia, jolla me ratkaistaan — todellakin niin kuin edustaja Eestilä täällä sanoi — miten me se satopotentiaali saadaan sitten ulos meidän pelloistamme. Totta kai kestäväällä tavalla — se on ihan selvä, se on lähtökohta kaikessa — ja tämä on todella tarkka paikka, että tässä ei mennä myöskään niin, että meillä tulee vajuusta joistakin ravinteista, jolloinka taas jälleen tullaan siihen, että toisia ravinteita tulee liikaa, toisia liian vähän, ei kasvua tule ja sitten osa niistä tulee valumina. Eli tässä on monia asioita, joiden pitää olla tasapainossa, ja siksi tämä on todella tärkeä huomio.

No sitten tämä lannoiteomavaraisuus, siihen liittyvä huoltovarmuus, kotimaisuus, kaikki tämä, on valtaisan tärkeä asia. Me tiedämme nyt vaikkapa niiden orgaanisten lannoitteiden osalta, että kun me pystymme vahvemmin ja enemmän näitä itse omassa maassamme valmistamaan, se on sekä huoltovarmuuden kannalta että meidän työllisyytemme ja meidän taloutemme kannalta erinomaisen hyvä ja tärkeä asia, ja se tehostaa merkittävästi meidän ravinteiden kierrätystä. Nythän ne eivät kierrä läheskään optimaalisella tavalla — ja nyt puhun teollisuuden jätevesistä ja yhdyskuntien jätevesistä. Lannat kiertävät, ja ne kiertävät hyvin. Ne menevät tarkoitukseensa ja asiaansa, kasvattavat seuraavaa satoa ja taas kiertävät sinne uudelleen, mutta tuo puoli meillä on vielä, niin kuin se on joka puolella muuallakin Euroopassa ja maailmassa, varsin alkuvaiheessaan. Ensimmäisiä hyviä teknologioita tähän on olemassa, ja me haluamme vauhdittaa ilman muuta näiden teknologioiden vahvistumista ja kasvamista.

No sitten meillä on itsellämme apatiittivarannot maailman puhtaimmat, ja tämä on tosi tärkeää meillä pitää omissa käsissä. Meillä kaliumin ja ammoniakkin osalta lannoitteiden raaka-aineina ne ovat melkein kaikki tuontitavaraa, ja siksi on tärkeää, että tuon apatiitin osalta meillä pidetään huoli, että se täällä säilyy ja saadaan aikaan uutta teknologiaa, niin että myöskin pystymme korvaamaan vaikkapa typpeä. Uudenlaisia tapoja valmistaa sitä on nyt haarukassa, ja siellä on jopa sellaisia aihioita yritysmaailmassa nyt olemassa, eli elinkeinoelämä haluaa tähän osallistua, ja se on myöskin meidän omavaraisuuden ja huoltovarmuuden kannalta äärimmäisen tärkeä asia.

Viimeinen huomio, puhemies, tähän kohtaan on se, että meillä nyt Huoltovarmuuskeskus ja totta kai hallitus tarkasti seuraavat koko ajan ruoan huoltovarmuuden näkökulmasta ruoan riittävyttä — sen pitää riittää kaikkina aikoina — ja samoin ruoan valmistuksen ja viljelyn eri raaka-aineiden riittävyttä, mihin kuuluvat myös lannoitteet. Tällä hetkellä olevassa tilanteessa, mikä meillä on, meillä on nyt lannoitteita saatavilla, mutta hinta on tietysti hirvittävän korkea, ja juuri tähän asiaan me nyt sitten haluamme tämän huoltovarmuuspaketin rakentaa. Siitä me kuulemme nyt sitten aivan lähipäivinä, mitä se sisällään pitää. — Kiitoksia.

Pöytäkirja PTK 33/2022 vp

Toinen varapuhemies Juho Eerola: Näin, kiitoksia. — Nyt keskustelu ja asian käsittely keskeytetään. Asian käsittelyä jatketaan tässä samassa istunnossa päiväjärjestyksen muiden asiakohtien tultua käsitellyiksi.

Asian käsittely keskeytettiin kello 15.38.

Asian käsittelyä jatkettiin kello 17.13.

Puhemies Matti Vanhanen: Nyt jatketaan aiemmin tässä täysistunnossa keskeytetyn asiakohdan 6 käsittelyä. — Keskustelu jatkuu. Edustaja Myllykoski poissa, edustaja Kalmari poissa, edustaja Hoskonen poissa.

Keskustelu päättyi.

Asia lähetettiin maa- ja metsätalousvaliokuntaan.

7. Hallituksen esitys eduskunnalle laiksi maatalouden harjoittamisesta luopumisen tukemisesta annetun lain muuttamisesta

Hallituksen esitys HE 33/2022 vp

Lähetekeskustelu

Toinen varapuhemies Juho Eerola: Lähetekeskustelua varten esitellään päiväjärjestyksen 7. asia. Puhemiesneuvosto ehdottaa, että asia lähetetään maa- ja metsätalousvaliokuntaan, jolle perustuslakivaliokunnan on annettava lausunto.

Lähetekeskusteluun varataan enintään se 30 minuuttia. Asian käsittelyssä noudatetaan aikataulutettujen asioiden osalta sovittuja menettelytapoja. — Ministeri Leppä, olkaa hyvä.

Keskustelu

15.39 Maa- ja metsätalousministeri Jari Leppä (esittelypuheenvuoro): Herra puhemies! Tässä on siis kysymyksessä hallituksen esitys eduskunnalle laiksi maatalouden harjoittamisesta luopumisen tukemisesta annetun lain muutoksesta. Tämä on erityisesti työllisyystoimi, mutta tämä on myöskin vahvasti huoltovarmuustoimi.

Maatalouden luopumistukeen oikeutetut voivat osallistua jatkossa rajoituksetta esimerkiksi maatalouden kausi- ja tilapäistöihin ilman, että heidän tukensa maksatus keskeytyy — tämä on se keskeinen asia. Esityksellä helpotetaan työntekijäpulaa maaseudulla. Asiantuntevaa työpanosta tarvitaan erityisesti alkutuotannon kannalta kriittisillä aloilla maataloudessa ja puutarha-alalla. Muutos helpottaa myös työvoiman saamista eri toimialojen yrityksiin ja palvelualoille.

Lakiehdotus mahdollistaisi lisäksi maatalouden luopumistukeen oikeutettujen tuensajien ansiotyössä käynnin huoltovarmuuden turvaamiseksi Ukrainassa käytävän sodan ja covid-19-epidemian aiheuttamissa työvoimatarpeissa. Covid-19-pandemiaan liittynyt

Pöytäkirja PTK 33/2022 vp

määräaikainen poikkeus ansiotulorajoitteen soveltamiseen oli voimassa vuosina 20 ja 21, ja tämän vuoksi Maatalousyrittäjien eläkelaitoksella Melalla, joka hoitaa maatalouden harjoittamisesta luopuneiden tuen maksatuksen, on jo kokemusta ansiotulorajoitteen soveltamatta jättämisestä.

Tämä esitys koskee noin 1 400:aa luopumistuen saajaa, ja helpotus tulee voimaan — jos eduskunta sen hyväksyy — taannehtivasti 1. tammikuuta alkaen, jos tosiaan tämä lakiesitys tällaisenaan hyväksytään. — Kiitoksia.

Toinen varapuhemies Juho Eerola: Näin, kiitoksia. — Edustaja Kalmari.

15.41 Anne Kalmari kesk: Arvoisa puhemies! Uskoakseni tämä lakipaketti on valiokunnassamme niin sanotusti pelkkää julistusta. Aika nopealla aikataululla teimme silloin sen edellisen ja vaadimme, että tämä tulee valmistella mahdollisimman nopeasti pysyväksi lainsäädännöksi. Kiitän, että se on tässä ja nyt, mutta esitän huoleni siitä asiasta, että se on menossa perustuslakivaliokunnan käsittelyyn sen taannehtivuuden vuoksi, ja itse asiassa taannehtivuus johtuu vain siitä, että sitä ei ehditty valmistella valmiiksi jo viime vuoden puolella, vaikka siitä hallituksen päätöksetkin olivat. En tiedä, onko tässä ketään perustuslakivaliokunnan jäsentä, mutta kun tämä ei ole kauhean monimutkainen asia, niin toivoisin, että se sieltä perustuslakivaliokunnasta tulisi mahdollisimman nopeasti, että saataisiin varmuus tästä, että se jatkuu viime vuodelta sitten suoraan eteenpäin.

Erittäin hyvä lainsäädäntö: auttaa maatilojenkin akuutissa työvoimapulassa ja on mielestäni muutenkin oikeudenmukainen yleiseen eläkejärjestelmään suhteutettuna. Onhan se outoa, että on yksi väestöryhmä, joka ei ole voinut tehdä millään tavalla tai juuri mitään töitä eläkkeen lisäksi. Verottajahan siellä sitten huolehtii, ettei kukaan liikaa tee. Erittäin hyvä esitys.

Tässä vaiheessa nyt sitten kiitoksia Lepälle, kun lienee kuitenkin loppusuoralla näitä ministerin esityksiä. Kiitoksia työstänne!

Toinen varapuhemies Juho Eerola: Kiitoksia. — Edustaja Sankelo poissa. — Edustaja Autto.

15.43 Heikki Autto kok: Arvoisa herra puhemies! Uskaltanen tässä kokoomuksen ja koko oppositionkin suulla puhua yleisesti, että ilman muuta tuemme tätä lakiesitystä. Tämähän on erittäin järkevä ja tärkeä esitys, ja kyllähän tämä Venäjän hyökkäys Ukrainaan nyt todella on suuri vaara — ehkä meille suomalaisille ei niin konkreettinen suuri vaara sen suhteen, että meiltä ruoka loppuisi, mutta kyllä sillä voi olla todella vakavia globaaleja häiriöitä ruoan riittävyyteen ja erityisesti ruoan hintaan, mikä voi sitten taas häiritä esimerkiksi yhteiskuntarauhaa huomattavasti köyhempien yhteiskuntien osalta, ja tässä mielessä ne vaikutukset voivat kantautua meille myös sitten tämän ruokasektorin kautta. Tässä mielessä kaikki se, mitä voidaan nyt tehdä kotimaisen ruoantuotannon varmistamiseksi — ja ei vain varmistamiseksi vaan lisäämiseksi niin, että osaltamme ainakin huolehdimme oman tonttimme ja ehkä pystymme helpottamaan ihan tätä globaaliakin elintarvikepulaa, mikä pahimmillaan tästä Venäjän hyökkäyksestä voi seurata — kaikki toimet ovat tarpeen. Kiitos siitä, että tässä ministeri Leppä on nyt ripeästi edennyt ja tämä laki on saatu eduskuntaan.

Pöytäkirja PTK 33/2022 vp

Toinen varapuhemies Juho Eerola: Ja edustaja Myllykoski.

15.44 Jari Myllykoski vas: Arvoisa herra puhemies! Se problematiikka, minkä valiokunnan puheenjohtaja Kalmari toi esille taannehtivuudesta, on varmasti sellainen huoli, mikä voi mietityttää. Mutta jos ajattelen, että taannehtivuuden osalta eläkkeisiin liittyvät asiat ovat olleet sellaisia, että yleensä sitten ollaan oltu tilanteessa, missä ollaan leikattu jotakin, niin nyt tässä ei ole kuitenkaan se kysymyksessä vaan se, että meillä on ollut koronan vuoksi tähän liittyvää lainsäädäntöä, että me olemme tehneet niitä patkälakeja, jotta sitten luopumiseläkkeellä olevat henkilöt ovat mahdollistaneet ruoantuotannon turvaamisen. Varsinkin kun kausityöntekijöiden osalta on ollut vaikeuksia, niin mielestäni tämän ei pitäisi, oman näkemykseni mukaan, törmätä siihen, vaan tämä on jatkumo sille, että olemme korona-ajasta koettaneet pyrkiä pääsemään yli niin, että niin sanotut luopujat ovat tukena. Ja minun mielestäni tämä on erityisen hyvä siinä mielessä, että kyllä nuoren, vaikka tilalla olisi työskennellyt, kuuluu se tuki saada luopujalta, joka auttaa kädestä pitäen ja mahdollistaa sen tilan haltuun ottamisen, ja siinä mielessä tämä on erityisen hyvä lakiehdotus.

Mutta kun nyt tuossa puheenvuorot vähän karkasivat, niin on pakko sanoa tuohon edeliseen liittyen — jos ei puhemies heti nuijalla heitä —, että se hallinnollisen taakan ehkäisy, mitä maa- ja metsätalousvaliokunnassa olemme aina edellyttäneet ja emme juuri ole koskaan onnistuneet, niin toivottavasti tuossa edellisessä... [Anne Kalmari: Kyllä me ollaan onnistuttu!] — No, voisiko sanoa, että aina olemme rajoittaneet, mutta koskaan se rajoitustoimenpide ei ole toteutunut.

Mutta nyt tässä kohtaa ministeri Lepälle haluan sanoa — en sano sitä niin, kuinka sanoin sen eilen tuolla kahvilassa, [Naurua] mutta ymmärrätte varmaan, mitä tarkoitan — oikein hienoa työtä. — Kiitos.

Toinen varapuhemies Juho Eerola: Kiitos, kiitos. — Edustaja Hoskonen.

15.47 Hannu Hoskonen kesk: Arvoisa herra puhemies! On hyvä, että tämä pieni, vähäpätöiseltä tuntuva lakiesitys saatiin nopeasti eduskuntaan, ja tämä totta kai pitää hyväksyä, koska sen luopumistukea nauttivan, viljelystä luopuneen viljelijän tulovirta, ihan varmaa on, ei nyt häävi ole, tai sanotaanko, että jos semmoinen sattuisi löytymään, niin toivon, että ministeri vaikka etsii ja esittelee minulle, että tässä hän nyt oli, [Naurua] koska minun tiedossani yhtään sellaista ei ole. Tämä saadaan tällä uudella lailla tämän vuoden alusta alkaen varmistettua, että kyseinen henkilö tai henkilöt, jotka nauttivat tätä luopumistukea, saavat jatkaa elämäänsä normaalisti, ja heidän työpanoksensa tälle yhteiskunnalle on tämän luopumistukipäätöksenkin jälkeen äärimmäisen arvokas, myös sille jatkavalle sukupolvelle, joka tilaa hoitaa, ja myös ympäröivälle yhteiskunnalle. Siellähän voi olla huippupätevä kaveri vaikka konetöihin. Monesti maanviljelijät ovat elinkeinoelämän kymmenoteltelijoita. He osaavat monia taitoja kirvesmiehen töistä konekorjaukseen, ja kaikki ovat tänä päivänä erittäin hyödyllisiä taitoja.

Se, mistä minä olen hyvin murheellinen, on se, että meillä on Suomessa maatalous mennyt tähän tilanteeseen, missä nyt ollaan. Kun lukee noita maailman uutisia tältäkin päivältä siitä, mitä tuolla maailmalla rajojemme ulkopuolella tapahtuu, niin pitäisi olla kyllä nyt viimeistään tänä päivänä selvää kaikille suomalaisille, että meidän pitää pelastaa suomalainen maatalous ja saada suomalainen ruoantuotanto nousemaan oikeaan kunniaan ja joka ainoa peltohehtaari viljelyyn. Meillä on tämä keskustelu, mitä käydään vaikka nyt turve-

Pöytäkirja PTK 33/2022 vp

peltojen käytöstä, että se ilman pilaajana on kuulemma maailman pahin — tieto ei muuten pidä paikkaansa — mutta pitäisi sitä tästä kansakunnasta sen verran löytyä yksimielisyyttä. Esimerkiksi tämä edellisessä asiassa käsitelty lannoiteasia koskien tätä Soklin esiintymää: onhan tämä käsittämätöntä, jos me emme turvaa oman kansakuntamme ruokahuoltoa tulevaisuudessa.

Tämä nyt käsillä oleva lakiesitys on aivan erinomainen, ja tämäkin hyvin vähältä osaltaan turvaa myös sitä, että Suomessa vielä omaa leipää ja omia elintarvikkeita syödään tulevinakin vuosikymmeninä. Jos tätä emme hoida ja tähän liittyviä asioita, niin silloin Suomi on isossa pulassa.

Toinen varapuhemies Juho Eerola: Edustaja Kettunen.

15.49 Tuomas Kettunen kesk: Arvoisa puhemies! Tämän lakiehdotuksen tarkoituksena on siis mahdollistaa maatalouden luopumistukeen oikeutettujen tuensaajien ansiotyössä käynti ilman, että työssä ansaitun tulon määrä vaikuttaisi maatalouden harjoittamisesta luopuneen oikeuteen saada luopumistukea — erittäin positiivinen ja hyödyllinen lakiesitys maataloudelle.

Nimittäin tavoite on edistää luopumistuen saajien työpanoksen ja osaamisen hyödyntämistä nykyistä enemmän ja näin osaltaan tukea osaavan työvoiman saatavuutta sekä työmarkkinoiden kohtaannon tehostamista alkutuotannon kannalta kriittisillä aloilla, erityisesti maataloudessa ja puutarha-aloilla mutta myös muussa maaseudun elinkeinotoiminnassa ja palveluntuotannossa. Ja maatalous, jos mikä, on ylisukupolvisuuskysymys, ja tämä lakiesitys, kun ansiotulorajan poistaminen toteutetaan, auttaa osaltaan myös vauhdittamaan sukupolvenvaihdoksia, ja sitä me tarvitaan tässä maassa.

Kun tässä edellinen edustaja, edustaja Hoskonen, käytti puheenvuoron, jossa toi esille tämän maatalouden kannattavuuskriisin ja ahdingon, niin haluan tässä puheenvuorossa myös luoda uskoa siihen, että kyllä tässä maassa edelleenkin viljelystoimintaa on tulevaisuudessa. Ja niille nuorille viljelijöille, jotka nyt miettivät ja ovat sukupolvenvaihdoksia tekemässä, haluan antaa muistutuksen tällä puheenvuorolla, että maausko pitää pitää lujana ja sitä kautta pitää huoli, että tässä maassa huoltovarmuus on taattu myös ruoantuotannon osalta.

Toinen varapuhemies Juho Eerola: Näin. — Ja edustaja Mäenpää.

15.51 Juha Mäenpää ps: Arvoisa puhemies! Nyt meillä on käsittelyssä hallituksen esitys, joka mahdollistaa luopumistuen saajien ansiotyössä käynnin. Tämähän oli jo viime vuonna mahdollista, ja nyt se ymmärtääkseni uusitaan ja vähän takautuvasti sitä lakia käsitellään. Toivotaan, ettei siihen tule mitään ongelmia tuolla perustuslakivaliokunnassa. Tämä on minun mielestäni tärkeä asia, että mahdollistetaan näille entisille maatalouden isännille mahdollisuus työskennellä. Heistä on varmasti hyvin moneen ammattiin toimimaan, ja ilmeisesti tämä nyt vähän tämmöiseen kausityöhön kuitenkin kohdistuu pääosin. Pidän tätä hyvänä esityksenä.

Lyhyesti nyt vielä, kun näyttää siltä, että tämä on viimeinen pykälä, jossa olen täällä nyt ennen... tai kun samalla nämä ovat viimeisiä Lepän esityksiä, mitä täällä salissa mahdollisesti käsitellään, niin kiitän nyt siitä, että olette ainakin yrittänyt viedä eteenpäin tätä maatalouden asiaa. Kyllä tämä, niin kuin edustaja Kettunen äsken sanoi, on todella huolestut-

Pöytäkirja PTK 33/2022 vp

tava tilanne. Toivotaan, että tunnelin päässä on valoa ja että se ei ole vastaantuleva juna. — Kiitoksia.

Toinen varapuhemies Juho Eerola: Kiitoksia. — Edustaja Sankelo.

15.53 Janne Sankelo kok: Arvoisa puhemies! Tosiaan tämä hallituksen esitys luopumistukeen liittyen on aivan erinomainen, ja ei siitä kahta sanaa. Mennään sillä eteenpäin. Kokoomus antaa vahvan tuen tälle.

Mutta muutama sana luopumisjärjestelmästä ylipäättänsä. Tästä olen joskus ministerin kanssa käynyt vähän epävirallistakin keskustelua, ja ehkä se nyt tässä voisi tulla ihan julki sanotuksi. Nimittäin, niin kuin täällä todettiin, suomalaiset tilat ovat ylisukupolvisia. Meillä on pitkäaikaisia sukutiloja, ja perheviljelmät ovat se, millä tulevaisuudessa Suomessa kyllä ruoantuotantoa harjoitetaan.

Jospa tämän ajan puitteissa kertoisin semmoisen ehkä kuvaavan esimerkin luopumisjärjestelmän tarpeellisuudesta. Jos meillä nyt on vaikka viisikymppinen kauhavalainen viljelijä ja hänellä parikymppinen perillinen, tyttö tai poika, joka lähtee opiskelemaan ja sillä reissulla saa hyvän ammatin, jää töihin toiselle paikkakunnalle, perhe perustetaan ja näin sitä mennään vuosia eteenpäin ja tuleva viljelijän alku alkaa olemaan jo tuommoinen nelikymppinen ja vanha isäntä siellä viljelee edelleen sisukkaasti, niin sitä ajan tässä takaa, että kun tämä on erityinen ala, tämä ruoantuotanto, niin kyllä meillä pitäisi olla jatkossa sellainen malli, jolla tilan siirto uudelle sukupolvelle voisi tapahtua järkevään aikaan. Tuo esimerkkini kuvaa sitä, että sitten kun on menty tavallaan ajassa liian pitkälle, niin ei sieltä sitten enää palata. Ne systeemit ovat siellä toisella paikkakunnalla, kaupungissa: työt, puolison työt, lapsien koulut ja harrastukset. Ja jos sitten, kun viljelijä on kuusivitonen, tulee eteen se, että ”tänne nyt kotitilaa viljelemään”, niin kyllä se on aika iso muutos.

Sen takia meidän pitäisi täällä myös pitkällä juoksulla, vaikka siellä parlamentarisessa seurantaryhmässä sitten, miettiä, millä tavalla me huolehdimme siitä, että tällainen jatkumo tilojen osalta saadaan onnistumaan myös tulevaisuudessa. Se ei ratkea tässä keskustelussa, jos ei ministerillä ole heti sellainen kokoava huomio, jolla asia saadaan hoidettua. Mutta haluan tämän ongelman tuoda esille käytännön esimerkin kautta ja toivon, että siihen sitten jatkossa tulevat hallitukset kiinnittävät huomiota.

Toinen varapuhemies Juho Eerola: Edustaja Mäkelä.

15.56 Jani Mäkelä ps: Arvoisa puhemies! Myös omasta puolestani kiitokset ministeri Lepälle hyvästä yrityksestä. Tämä laki on tietenkin siinä mielessä tervetullut, että totta kai on tärkeää huomioida lopettavien viljelijöiden tilanne ja heidän mahdollisuutensa työllistyä. Se on hyvä asia, että näin tehdään. Toivottavaa kuitenkin olisi, että vaikkei se olekaan mitenkään erityisen helppoa, niin mietittäisiin joitain keinoja, kuinka se ovi saataisiin heilumaan toiseen suuntaan, niin että tulisi lisää viljelijöitä. Tämähän on vähän samanlainen kysymys kuin syntyvyys: Kellään ei ole mitään sellaista taikakeinoja, millä se syntyvyys saataisiin varsinaisesti suureen nousuun Suomessa. Kellään ei myöskään ole taikakeinoja, millä saataisiin uusia viljelijöitä ja tilallisia maahan. Mutta tosiasia kuitenkin on se, että me tarvitsemme molempia asioita Suomessa, että täällä olisi jatkossa elämisen edellytykset. Nyt tässä kriisitilanteessa on jo lyhyessä ajassa nähty se, että maailmanmarkkinat eivät välttämättä toimi ruoan suhteen. Jos maailmanmarkkinat eivät toimi ruoan suhteen eikä

Pöytäkirja PTK 33/2022 vp

meillä ole omavaraisuutta, niin me voimme olla aivan oikeissa ja vakavissa ongelmissa ruokahuoltomme kanssa. Voidaan puhua tilanteesta, jossa yksinkertaisesti kaupassa ei ole saatavilla tavaraa, vaikka olisi rahaa siitä maksaakin — pahimmissa tapauksissa jonkinlaisista säännöstelytilanteista, vastaavista asioista, jos maailmanmarkkinat häiriintyvät riittävän vakavasti. Kyllä tässä tilanteessa meillä vaan täytyy olla jonkinlainen keino ja visio siitä, millä tulevaisuudessa huoltovarmuus turvataan myös ruoan suhteen, ja se vaatii viljelijöitä ja tilallisia.

Puhemies Matti Vanhanen: Edustaja Elomaa.

15.58 Ritva Elomaa ps: Arvoisa puhemies! Tämä hallituksen esitys luopumistuesta on erittäin kannatettava, ja varmasti myös perussuomalaiset ovat tämän takana. Mutta kyllä sen niin täytyy olla tulevaisuudessa, että viljelijä pystyisi ihan sillä omalla ammatillaan elämään, ettei tarvitsisi perheessä sitten olla henkilöitä, joitten on oltava jossain muussakin työssä, että kuukausiansio tulee, että pystyy siinä tilalla olemaan. On tosi tärkeää, että meillä on viljelijöitä tulevaisuudessakin. Ja se, että kokoomuksen Vartiainen esitti jättitiloja ja niille tukia, vähän niin kuin särösi korvassa. Toivoisin, että se ei ole ainakaan kokoomuksen peruslinja, mitä hän puhui tässä, oliko nyt viime viikolla, tai antoi sellaisen tiedotteen.

Meidän maa- ja metsätalousvaliokunta tekee Kalmarin johdolla erittäin hyvää yhteistyötä, kaikki puolueet tekevät tosi hyvää yhteistyötä, se on hieno asia. Kaikki tarvittava on tehtävä ruoantuotannon huoltovarmuuden turvaamiseksi. Ongelmat ovat kasautuneet pidemmän aikavälin aikana ja kärjistyneet tietysti nyt. Alkutuottaja saa yksinkertaisesti liian pienen siivun tuotteestaan, ja se on tämä suuri probleema, mikä pitää ratkaista. Jokainen maa tekee nyt tällä hetkellä kaikki turvatoimensa, että viljelijät pystyvät jatkamaan omissa maissaan ja tuottamaan ruokaa. Meidän pitää Suomessa tehdä aivan tämä sama. Meillä on kunnianhimoinen ilmastolaki tulossa, ja meidän täytyy sitä ehdottomasti tarkastaa myös sen suhteen, ettei se aseta sitten ongelmia ruoantuotannossa, koska se on nyt meidän kaikkien etu, että sitä ruokaa tulee.

Ja lopuksi kiitän ministeri Leppää. Hän on tehnyt miehen työn. Erittäin hyvää työtä te olette tehnyt, ja toivon, että se, kuka seuraajaksi tulee, pystyy tekemään vähintään saman. Erittäin paljon kiitoksia, ministeri Leppä!

Puhemies Matti Vanhanen: Edustaja Kalmari.

16.00 Anne Kalmari kesk: Arvoisa puhemies! Halusin vielä käyttää puheenvuoron, kun tässä nousi tämä luopumistukiasia yleisemminkin esille. Jos ei ole nuoria aloittajia ja kannustejärjestelmää, joka ohjaa siihen, niin meidän ruoantuotanto on vaarassa.

Meillä on ollut Euroopan nuorimmat viljelijät, keski-ikä 52 vuotta, ja tämä luopumistukijärjestelmä — joku tämäntapainen mestari — kisälli-järjestelmä, jolla mahdollistettaisiin luopuminen riittävän ajoissa — voisi olla esimerkkinä EU:hun. Sehän olikin tässä CAP-keskusteluissa jo mukana ja oli Pellolta pöytään -strategiassakin jo jollain lailla huomioitu, mutta siellähän ei oikein tämmöistä valmista tästä asiasta ole. Toivoisin, että tätä asiaa myös yhteisillä ponnistuksilla viedään eteenpäin, että jonkunlainen järjestelmä, joka mahdollistaa ajoissa luopumisen, meillä olisi.

Tässä eri keskusteluissa on tullut tämä maatalouden kriisitilanne ylipäättäänkin esille, ja kuitenkin haluan sillä tavalla pitkässä juoksussa luoda uskoa tähän alaan. Kun maailmassa

Pöytäkirja PTK 33/2022 vp

viljeltävä peltoala vähenee koko ajan kuivuuden takia ja jo 2030 maailmassa tarvitaan 50 prosenttia enemmän ruokaa, tarvitaan 45 prosenttia enemmän energiaa ja 30 prosenttia enemmän vettä ja meillä tätä kaikkea meidän luonnonvarojen vuoksi on, niin kyllä tämä tulevaisuuden ala on. Tässä vain on sellainen tunne, että ehtiikö kurki kuolla ennen kuin suolaa.

Tiedän, että tämä porukka, kaikki, ovat tekemässä tätä yhteistä tavoitetta, että meillä on puhdas ja turvallinen ruoka jatkossakin, ja eritoten kiitokset, ministeri, että te olette ollut sitä koko eduskuntauranne ajan tekemässä.

Puhemies Matti Vanhanen: Edustaja Autto.

16.02 Heikki Autto kok: Arvoisa puhemies! Tässä tosiaan edellä on puolin ja toisin tietysti kiiteltä ministeriä ja kiiteltä ministerin työtä aiemmin valiokunnan puheenjohtajana. Tässä valiokunnan puheenjohtaja antoi kiitoksia kaikille, jotka olemme siellä valiokunnan piirissä työtä tehneet, ja tässä mielessä uskon, että olemme kaikki todella siinä yhteisessä rintamassa, joka ei vain arvosta suomalaista puhdasta ruokaa ja sitä työtä, mitä suomalaiset viljelijät tekevät, vaan on leppymättä tekemässä sitä työtä, että tämä ala todella paitsi turvaa meille suomalaisille hyvän ruoan ja menestystä maaseutuelinkeinoillemme voi myös olla tulevaisuudessa näyttämässä suuntaa laajemminkin Euroopassa sille, miten kestäväällä tavalla ruokahuollosta Suomessa huolehditaan.

Tässä mielessä, arvoisa puhemies, halusin ottaa vielä puheenvuoron myöskin varmistakseni sen, kun valiokunnan varapuheenjohtaja Elomaa kyseli näihin Helsingin Sanomissa olleisiin Helsingin kaupungin johdon ja muiden helsinkiläisten mielipidevaikuttajien mielipiteisiin viitaten, mikä kokoomuksen linja on, että kyllä kokoomuksen linja on se, että olemme vankkumatta suomalaisen ruoantuotannon tukena ja takana niin täällä kotimaan politiikassa kuin olemme oikeastaan koko Suomen EU-jäsenyyden ajan olleet se keskeinen voima, joka on pystynyt EU-tasolla huolehtimaan myös siitä, että Suomelle tärkeät näkökulmat tulevat sillä tasolla mahdollisimman hyvin huolehdituiksi. Vaikkapa nykyisestä europarlamentaarikkojen joukostamme esimerkiksi Petri Sarvamaa tekee todella hyvää ja tärkeää työtä tässä.

Eli omasta puolestani ja kokoomuksen puoluejohdon edustajana voin kyllä edustaja Elomaa vakuuttaa, että tosiaan kun kysytte puheenjohtaja Petteri Orpolta näkemyksiä näihin asioihin ja olette voinut lukea vaikka hänen pari viikkoa sitten Maaseudun Tulevaisuudelle antamansa haastattelun, niin kyllä kokoomus on vankkumaton suomalaisen viljelijän puolustaja, ja uskon, että tätä samaa viestiä voidaan vahvistaa vielä täältä meidän nykyisen maa- ja metsätalousvaliokuntaryhmänkin puolesta.

Puhemies Matti Vanhanen: Edustaja Sankelo.

16.05 Janne Sankelo kok: Arvoisa puhemies! Tosiaan edustaja Elomaa innosti minutkin käyttämään tässä puheenvuoron. Siis totean sen nyt tässä yksiselitteisesti, että kokoomuksen maa- ja metsätalouspoliittista linjaa ei määrittele Helsingin pormestari, vaikka monipuolinen henkilö on ja näkemyksiä varmastikin löytyy. [Ritva Elomaa: Hyvä!] Tämän tiedon olisi hyvä kantautua myös maatalousalan johtaviin lehtiin, kun näitä asioita kirjoittavat.

Pöytäkirja PTK 33/2022 vp

Kyllä tämän kokoomuksen maa- ja metsätalouspoliittisen linjan ensinnäkin määrittelevät kokoomus omissa ohjelmissaan ja eduskuntaryhmä työssään täällä, ja se konkretisoi-
tuu esimerkiksi tämänpäiväisessäkin keskustelussa, jossa kävimme hyvin laaja-alaisesti läpi lannoiteasioita, luopumistukea ja näihin liittyviä kysymyksiä. Kyllä me haluamme olla elinkeinoa kehittämässä. Ja onhan meillä myös kokoomuksen maaseutupolitiikan verkosto, jonneka toivotan teidät kaikki tervetulleiksi vähintäänkin vierailemaan, jos ei nyt vielä halua jäseneksi liittyä. [Ritva Elomaa: Kiitos!] Sekin on toki mahdollista, mutta voi tulla meidän kokouksessa käymään. Siellä käydään laaja-alaisesti maaseudun asioita läpi, ja meillä on kattava viljelijäverkosto, joka tekee päivittäistä, konkreettista työtä maa- ja metsätalouden parissa, ja sitä kautta saamme aina tuoretta tietoa, miltä tuottajan näkökulma vaikuttaa.

Ehkä tässä niin kuin siunatuksi lopuksi totean myös sen, että aina aika ajoin kokoomus on ollut hallituksessa vetovastuussa näihin asioihin liittyvissä kysymyksissä, ja kyllä me voimme ihan ylpeinä katsoa sekä taaksepäin että eteenpäin, mitä kokoomus on näitten asioitten tiimoilta tehnyt. Mutta ehkä tämä nyt meni tämmöiseksi [Ritva Elomaa: Puolustuspuheeksi!] vakuutteluksi, ei tätä tarvitse enempää vakuutella.

Tähän lopuksi vielä — vaikka tuossa jo aikaisemmin kiittelin ministeri Leppää — toivotan oikein hyvää jatkoa merkittävässä tehtävässä sekä kotitilalla että täällä eduskunnassa. [Jari Myllykoski: Minkälaiset tarjoilut siellä on?] — Hyvät, hyvät. [Naurua]

Puhemies Matti Vanhanen: Ja ministeri Leppä.

16.07 Maa- ja metsätalousministeri Jari Leppä: Kiitoksia, arvoisa puhemies! Kiitoksia edelleen kiitoksista ja samoin sinnepäin kaikille. Tätä hyvää keskustelua on käyty vähän laajemminkin ruoantuotannosta ja sen tärkeydestä, huoltovarmuudesta, ja se, että meillä on ruokaa kaikkina aikoina, on oleellisen tärkeä asia. Se on myöskin yksi osa itsenäistä valtiota, että on ruokaa. Se on yksi keskeisimpiä asioita ja myöskin osa kokonaisuutenaan puolustusta.

Tuo, mikä täällä nousi esille, että mitä LUTUn jälkeen, on hyvä kysymys, ja taisi olla edustaja Sankelo, joka tästä käytti ensimmäisenä puheenvuoron. Sitä olen myös itse pohtinut, mitä meidän pitää tehdä, jotta meillä olisi juuri teidän kuvaamallanne tavalla jatkajille mahdollisuuksia lähteä liikkeelle silloin, kun heillä se intressi on, silloin, kun on se oikea aika, ettei se mene liian pitkälle sitten noin iässä mitattuna. Tämä on hyvä kysymys, ja tätä on meidän yhdessä tarpeen pohtia. Itse ainakin toivon, että me löydämme tähän muun ratkaisun. Koska tämä LUTU ei tällaisenaan voinut jatkua meistä riippumattomista syistä, niin joku tämän tilalle on tarpeen tulla. Olen ehdottomasti sitä mieltä.

Sitten en malta olla sanomatta, että olen täysin samaa mieltä, että kyllä se kestävä kannattavuus luodaan vain ja ainoastaan markkinoilla, ja siksi tämä markkinoiden toiminta ja sen edistäminen ja oikeudenmukaisemmaksi tuleminen on täysin välttämätön asia, jotta tämä kestävä kannattavuus saadaan taattua. Valtiolla, yhteiskunnalla, on tässä oma tärkeä roolinsa. Sitä ei pakoon juosta, se pitää hoitaa, ja tämä akuutti tilanne pitää hoitaa, mutta kestävä kannattavuus luodaan markkinoilla, ja sitä kohti meidän pitää mennä. — Kiitos.

Keskustelu päättyi.

Pöytäkirja PTK 33/2022 vp

Asia lähetettiin maa- ja metsätalousvaliokuntaan, jolle perustuslakivaliokunnan on annettava lausunto.

8. Hallituksen esitys eduskunnalle laiksi kalastuksesta Tenojoen vesistössä Norjan kanssa tehdyn sopimuksen lainsäädännön alaan kuuluvien määräysten voimaansaattamisesta ja soveltamisesta annetun lain muuttamisesta

Hallituksen esitys HE 30/2021 vp

Valiokunnan mietintö MmVM 1/2022 vp

Ensimmäinen käsittely

Puhemies Matti Vanhanen: Ensimmäiseen käsittelyyn esitellään päiväjärjestyksen 8. asia. Käsittelyn pohjana on maa- ja metsätalousvaliokunnan mietintö MmVM 1/2022 vp. Nyt päätetään lakiehdotuksen sisällöstä. — Yleiskeskustelu, edustaja Kalmari.

Keskustelu

16.10 Anne Kalmari kesk (esittelypuheenvuoro): Arvoisa herra puhemies! Silloin, kun puhutaan kaloista, ei valitettavasti voi oikein lyhyesti puhua, joten oli pakko nousta oikein tänne.

Käsittelyssä on hallituksen esitys eduskunnalle laiksi kalastuksesta Tenojoen vesistössä Norjan kanssa tehdyn sopimuksen lainsäädännön alaan kuuluvien määräysten voimaansaattamisesta ja soveltamisesta annetun lain muuttamisesta.

Jos vähän yleistä ensin: Suomen ja Norjan välinen rajajoki, Tenojoki, on sivuvesistöineen koko maailman tärkeimpiä Atlantin lohen lisääntymisjokia. Tenon lohikantojen tilassa havaittiin vuonna 21 hälyttäviä muutoksia. Mereltä palaavien lohien määrä on vähentynyt, ja Tenon lohikantojen tila on tällä hetkellä historiallisen heikko. Lohenkalastuksen kieltö Tenojoen vesistössä sekä laajalla merialueella vuonna 21 vaikutti nousukalamääriin positiivisesti, mutta nousumäärä on silti varsin pieni. Arvioiden mukaan Tenojokeen nousi kesällä 21 enemmän Tyyneltämereltä peräisin olevia Kuolan niemimaalle istutettuja kyttyrälohia kuin Atlantin lohia.

Suomen ja Norjan yhteisellä lohenkalastuksen säätelyllä on pitkät perinteet, ja nykyinen kalastussopimus ja siihen liittyvä kalastussääntö tulivat voimaan 2017. Maa- ja metsätalousvaliokunta on vuoden 21 lopulla käsitellyt hallituksen esitystä kalastuksesta Tenojoen vesistössä tehdyn sopimuksen 5 artiklan 2 kohdassa tarkoitetun kalastussäännön voimaansaoloajan pidentämisestä noottienvaihdolla Norjan kanssa tehdyn sopimuksen hyväksymiseksi ja voimaansaattamiseksi.

Valiokunta katsoo, että ensisijaisena tavoitteena tulee olla lohikantojen tilan turvaaminen. Kalastuksen säätelyä Tenojoella tulee neuvotteluissa kehittää kohti kappale- tai päivä- ja kausikohtaisen kiintiön määrittämistä. Pyydystä ja päästä- eli catch and release -kalastuksen kieltäminen olisi erityisesti Tenojoella perusteltua jokeen nousevien lohien suojelemiseksi ja kuolleisuuden vähentämiseksi. Lohikantojen tilasta huolehtiminen turvaa kalastuskulttuurin ja sitä kautta osaltaan myös saamelaiskulttuurin säilymisen pitkällä aikavälillä.

Esityksessä ehdotetaan muutettavaksi kalastuksesta Tenojoen vesistössä Norjan kanssa tehdyn sopimuksen lainsäädännön alaan kuuluvien määräysten voimaansaattamisesta ja

Pöytäkirja PTK 33/2022 vp

soveltamisesta annettua voimaansaattamislakia. Tässä säädetään muun muassa siitä, mitkä tahot vastaavat sopimuksen toimeenpanoon liittyvistä tehtävistä Suomessa — eli viranomaiset ja Lapin kalatalousalue. Lisäksi laissa annetaan tarkemmat määräykset kalastuslupien myynnistä ja luvan hinnoittelun perusteista. Hallituksen esityksessä esitetyt muutokset liittyvät kalatalousalueen tehtävien täsmentämiseen, kalastuslupien maksuttomuuteen alle 18-vuotiaiden osalta ja ulkopaikkakuntalaisten kiinteistönomistajien niin sanotun erityisen kalastuslupakiintiön määrittämiseen.

Hallituksen esityksessä ehdotetun voimaansaattamislain muutoksen tarkoituksena on sujuvoittaa Tenon kalatalousalueelle Lapin ely-keskukselta vuoden 21 alussa siirtynyttä luvanmyyntitehtävää. Maa- ja metsätalousvaliokunta katsoo hallituksen esityksen mukaisesti, että säätämällä osasta kalatalousalueelle annetuista tehtävistä voimaansaattamislaila ja sen nojalla annettavalla asetuksella edesautetaan kalatalousalueen toimintaedellytyksiä. Perustuslakivaliokunnan lausunnossa esitettyjen näkökohtien vuoksi voimaansaattamislain säännöksiä esitetään kuitenkin täsmennettäväksi tietyiltä osin. Eli viittaus hallinnon yleislakeihin kattaa selkeästi lait kokonaisuudessaan, ja kalatalousalueen toimielimien jäseneen ja toimihenkilöön sovellettava rikosoikeudellinen virkavastuu säädetään koskemaan laajemmin koko julkisen hallintotehtävän hoitamista.

Maa- ja metsätalousvaliokunta pitää tärkeänä, että kalastuslupien myyntitehtävät ovat kattavasti valvonnan piirissä. Voimaansaattamislain mukainen elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskuksen valvonta kohdistuu kalatalousalueeseen, ja kalatalouslupien myyntitehtävissä käytettävien palveluntarjoajien valvonta perustuu maa- ja metsätalousministeriön ja kalatalousalueen väliseen sopimukseen.

Voimaansaattamislakia esitetään muutettavaksi siten, että lain 10 §:ssä säädetään paikkakuntalaisten alle 18-vuotiaitten lupien maksuttomuudesta lasten ja nuorten kalastusharrastuksen ja Tenojokilaakson saamelaisen kalastuskulttuurin edistämiseksi. Tenojoen vesistön perinteinen lohenkalastus on erittäin tärkeää Utsjoen jokisaamelaisten kulttuurin säilymiselle ja kehittymiselle. Kalastuskulttuuriin liittyvän perinteisen tiedon siirtyminen eteenpäin seuraaville sukupolville on tärkeää, jotta kulttuurin harjoittamisedellytykset säilyvät tulevaisuudessakin. Maa- ja metsätalousvaliokunta pitää tärkeänä muutoksen tavoitetta edistää lasten kalastusharrastusta ja erityisesti saamelaisten kalastuskulttuurin välittymistä seuraavalle sukupolvelle.

Vuoden 2017 kalastussopimuksessa osa Suomelle kuuluvista matkailuluvista osoitettiin alueen ulkopuolella asuvien kalastusoikeuden omistajien aseman parantamiseen. Ulkopaikkakuntalaisista kiinteistönomistajista muodostettiin uusi kalastajaryhmä, jolle laadittiin uusi kalastuslupaluokka ja kalastuslupakiintiö nimeltään ”erityinen kalastuslupakiintiö”. Voimaansaattamislain 12 §:ään esitetään muutoksia erityisesti kalastuslupakiintiön käyttöön liittyen. Lupakiintiötä on 12 §:n 2 momentin mukaan jatkossa mahdollista käyttää ainoastaan ulkopaikkakuntalaisen omistuksessa olevan kalastusoikeuden perusteella. Maa- ja metsätalousvaliokunta pitää tärkeänä, että erityisestä kalastuslupakiintiöstä ei voi jatkossa ostaa lupaa vuokratun kalastusoikeuden perusteella. Voimaansaattamislain sääntely saatetaan näin vastaamaan vuoden 2017 kalastussopimuksen ja kalastussäännön tarkoitusta.

Voimassa olevan 12 §:n 2 momentin mukaan luvanmyynnistä vastaava taho määrittelee osakasluettelon perusteella kertoimen, jonka mukaan oikeus lupaan määräytyy. Jatkossa erityiseen kalastuslupakiintiöön kuuluvien lupien kiintiön käyttöön oikeuttavan kalastusoikeuden määrästä säädetään hallituksen esityksen mukaan lailla luvanmyyjälle säädetyn

Pöytäkirja PTK 33/2022 vp

päätösvallan sijaan. Tiedon tuottaminen alueen kiinteistöjen omistajista, heidän kotikunnastaan sekä heidän kiinteistöihinsä kuuluvan kalastusoikeuden määrästä erityisen lupakiintiön käyttöoikeuksia varten on jatkossa Maanmittauslaitoksen vuosittaisena tehtävänä.

Perustuslakivaliokunnan lausunnossa esitettyjen näkökohtien vuoksi 12 §:ään ja siinä säädettyyn asetuksenantovaltuuteen esitämme tiettyjä muutoksia. Asetuksenantovaltuus osoitetaan maa- ja metsätalousministeriön sijaan valtioneuvostolle. Lain tasolla säädetään kalastussäännön mukaisesta erityisen kalastuslupakiintiön sisältämien venekalastuslupien ja rantakalastuslupien enimmäismäärästä, eli kolmasosa kaikista luvista, ja siitä, että varaamattomat erityisen kalastuslupakiintiön luvat voidaan siirtää ostettavaksi matkailulupakiintiöön, jos niitä ei käytetä. Säätelystä täsmennetään siten, että siitä käy paremmin ilmi ero ensimmäiseen kalastuslupaan oikeuttavan kynnysarvon ja seuraaviin kalastuslupiin oikeuttavan kertoimen välillä, ja säädetään, että kertoimen suuruutta tulee tarkastella uudelleen myös silloin, jos erityisestä kalastuslupakiintiöstä jää lupia varaamatta selvästi lupien enimmäismäärää vähemmän. Varaamattomien, erityisesti kalastuslupakiintiön lupien siirtäminen matkailulupakiintiöön hyödyttää kaikkia kalastusmatkailijoita ja matkailualan yrittäjiä. Niillä ulkopaikkakuntalaisilla kalastusoikeuden haltijoilla, joiden osuusluku rajajokialueella sijaitsevasta yhteisestä vesialueesta on alle pykälän 3 momentissa säädettyä kynnysarvon eli siis 0,5, ei ole oikeutta ostaa lupavuorokausia erityisistä kalastuslupakiintiöistä, vaan hekin ostavat luvat matkailulupakiintiöstä. Lupatulot tuloutetaan vesialueen omistajille. Varaamattomien lupien siirtäminen matkailulupakiintiöön on maa- ja metsätalousvaliokunnan näkemyksen mukaan näin ollen myös kalastusoikeuden haltijoiden etu ja parantaa osaltaan vesialueen pienomistajien mahdollisuuksia käyttää omaisuuttaan.

Kiitän valiokuntaa rakentavasta otteesta siitä huolimatta, että tähän mietintöön sisältyy vastalause, jossa on hylkäysehdotus. — Kiitoksia.

Puhemies Matti Vanhanen: Edustaja Autto.

16.19 Heikki Autto kok: Arvoisa herra puhemies! Kiitos valiokunnan puheenjohtajalle, edustaja Kalmarille tämän mietinnön seikkaperäisestä esittelystä. Tiedän, että valiokunta on tehnyt tässä laajaa harkintaa ja lujasti töitä samoin kuin tietysti perustuslakivaliokunta myös. Asiahan ei varmasti ole helppo, mutta eihän siihen pureutumista voi väistää sillä, että asia on vaikea.

Asia on valtavan tärkeä, jos me ajattelemme mahtavaa Tenojokea, yhtä Pohjois-Atlantin tärkeimmistä — ehkäpä tärkeintä — lohijoista ja mietimme sitä, minkälaisessa alennustilassa Teno tällä hetkellä on sen vuoksi, että oma lohikanta Atlantin lohen osalta on taantunut. Toisaalta sitten kyttyrälohi uutena, voi sanoa, haitallisena vieraslajina siellä on ehkä pysyvästi muuttanut jokea, muuttanut kalastuskulttuuria. Kun eletään todella rajua murosaikaa monellakin tavalla, niin tämä asia pitää ottaa täällä valtakunnan tason päätöksenteossa entistä vakavammin.

Norja varmasti osaltaan haluaisi nähdä, että se elinvoima, joka Tenojoen varressa lohen kalastuskulttuuriin liittyen on vallinnut, virtaisi tulevaisuudessa Norjan jokivarsiin ennemminkin kuin rajajokivarteen. No, emme tietenkään halua uskoa, etteikö Norja, vauras naapurimaamme, soisi myös meille tällaisia pieniä pilkahduksia siitä menestyksestä, mitä varmasti tulevaisuudessakin elinvoimainen jokivarsi voisi kalastuskulttuurin myötä niin paikallisille asukkaille kuin koko Suomelle tuoda, mutta kyllä meidän pitää olla tässä tarkkoina, kun Norjan kanssa näitä keskusteluja käydään.

Pöytäkirja PTK 33/2022 vp

Arvoisa puhemies! En ole itse päässyt nyt — en maa- ja metsätalousvaliokunnassa enkä toki perustuslakivaliokunnassa — tätä lakiesitystä tarkemmin käsittelemään, mutta mielestäni tuolla vastalauseessa on esitetty kyllä rakentava ja hyvä ajatus tällaisesta Tenon kokonaisuutta työstävästä työryhmästä, johon koottaisiin sitten työtä tekemään myös maan parasta juridista osaamista, ja se ajatuksena on varmasti kannatettava. Uskon, että me kaikki haluamme nähdä, että Teno elpyy, kalastuskulttuuri elpyy, turvataan tulevaisuuteen ja se tuo monenlaista menestystä sekä alueille että Suomelle laajemminkin. Siksi tähän aiheeseen paneutuminen on varmasti paikallaan.

Puhemies Matti Vanhanen: Edustaja Eestilä.

16.22 Markku Eestilä kok: Arvoisa puhemies, hyvät kansanedustajat! Ensinnäkin kiitoksia valiokunnalle, että se kyllä käsitteli huolella tätä asiaa, ja me kaikki siellä pohdimme näitä erikoisen hankaliakin pykälä ja periaatteita, mitä liittyy Tenon kalastamiseen. Senhän voi kiteyttää kahteen seikkaan, jotka tulevat sieltä perustuslaista: saamelaisen oikeus harjoittaa ja ylläpitää kulttuuria ja tietenkin sitten omaisuudensuoja, joka liittyy kiinteistönomistajien kiinteistörekisteriin merkittyihin kalastusoikeuksiin. Tämän lisäksi on tietenkin tämä ympäristövastuupykälä, eli sehän kuuluu kaikille, niin saamelaisille kuin muillekin kalastajille, että pidämme huolta siitä, että lohta sitten joissa riittää. Kun se on nyt uhattuna, niin sen takia Teno on kiinni ja toivottavasti pysyy myös ensi kesänä, riippumatta ministeriön hieman ehkä onnettomistakin asetuksista, jotka eivät taida täyttää ihan oikeusvaltioperiaatteen muodostumispykälää.

Arvoisa puhemies! Näin suoraan sanoisin, että kun hallintolakia ja varsinkin sen 6 §:ää ei aivan noudateta, ajaudutaan yleensä vähän yksipuolisiin näkemyksiin, ja on vaara olemassa, että jonkun osapuolen näkemykset korostuvat liikaa. Hallintolaissa sanotaan, että viranomaisten toimien on oltava puolueettomia ja oikeassa suhteessa tavoiteltuun päämäärään nähden ja niiden on suojattava oikeusjärjestyksen perusteella oikeutettuja odotuksia, ja olin kyllä hyvin yllättynyt aikoinaan, kun ministeriön virkamiehet esittivät, että Suomen neuvottelukuntaan olisi tullut kiinteistönomistajien edustus, jotka olivat itse asiassa koko tämän pykälän käsittelyn kohteena, niin ministeri poisti heidät sieltä. En tiedä, onko se suoraan hallintolain 6 §:n vastaista, mutta ainakin pidän tätä sen hengen vastaisena. Jos Suomen neuvottelukunnan muodostavat sellaiset henkilöt, jotka julkisesti ovat ilmoittaneet, että kiinteistörekisteriin merkityt oikeudet pitää mitätöidä, niin pidän sitä oikeusvaltionäkökulmasta hieman erikoisena, mutta se oli ministerin poliittinen ratkaisu, ja hän kantaa siitä varmaan sitten vastuun niin pitkään kuin omassa virassaan on.

Arvoisa puhemies! Vaikka tähän on jätetty vastalause, että tämä kokonaan hylättäisiin, koska entinen lainsäädäntö oli riittävä, mikäli sitä olisi noudatettu, niin kuitenkin siitä huolimatta nyt tässä ensimmäisessä käsittelyssä pykälä vähän katson sen oikeuskäytännön mukaan, minkä itse olen oppinut perustuslakivaliokunnassa ja ehkä muutenkin tämän eduskuntauran aikana.

Jos mennään tuohon 8 §:ään, ”Kalastuslupien myynnin järjestäminen”: Nythän toimivaltainen kalatalousalue on Tenon kalatalousalue, ja perustuslaissahan sanotaan, että julkinen hallintotehtävä voidaan antaa muulle kuin viranomaiselle vain lailla tai lain nojalla, jos se on tarpeen tehtävän tarkoituksenmukaiseksi hoitamiseksi eikä vaarana perusoikeuksia, oikeusturvaa tai muita hyvän hallinnon vaatimuksia. Uskon kyllä, että nämä paikalliset henkilöt tästä tehtävästä selviävät, mutta tuon eduskunnan täysistunnossa julki, että

Pöytäkirja PTK 33/2022 vp

nämä henkilöt ovat julkisesti ilmoittaneet, että ulkopaikkakuntalaisten kiinteistönomistajien kiinteistörekisteriin merkityt oikeudet pitää mitätöidä. Kun me annamme julkisia hallintotehtäviä tällaisille ihmisille, jotka julkisesti ilmoittavat, että toisen omaisuus pitää mitätöidä, niin itse panisin tähän kysymysmerkin, että voiko tämmöiselle kalatalousalueelle sitten täydellä luottamuksella antaa julkisia tehtäviä. Eduskunta on todennut, että voi, ja toivottavasti nämä ihmiset sitten ovat sen arvoisia, että hoitavat näitä tehtäviä asianmukaisesti.

Sitten on tämä toinen pykälä, ”Kalastuslupien hinnoittelu”: Yleinen paikkakuntalaislupa on 40 euroa per kalastuskausi, kuitenkin maksuton alle 18-vuotiaille, ja sitten 150 euroa kalastuskausi on paikkakuntalaisen vapakalastuslupa, kuitenkin maksuton alle 18-vuotiaille. Sinänsä itselläni ei ole mitään tätä vastaan, koska ymmärrän paikallisten perinnettä ja saamelaisten perintökulttuurin säilymistä, mutta kuitenkin haluan tuoda julki sen, että tässä maa- ja metsätalousministeriön perusteluissa lukee: ”Esitetty 10 §:n muutos edistäisi saamelaista kalastuskulttuuria muuttamalla paikkakuntalaisten lasten luvat maksuttomiksi. Nyt esitetyllä voimaansaattamislain muutoksella saataisiin asetettua Tenolla kalastavat lapset luvan hinnan suhteen yhdenvertaiseen asemaan asuinpaikkakunnasta riippumatta.” Minulle ei aukene ihan tämä yhdenvertaisuusasia. Sinänsä on hyvä, mutta ei se voi mikään yhdenvertaisuus olla, kun ei semmoista ole ollut olemassakaan. Siellä asetuksessa 2020 on säädetty: ”Edellä 1 momentista poiketen alle 18-vuotiaan henkilön lunastamasta venekalastusluvasta peritään 40 euron maksu ja rantakalastusluvasta 25 euron maksu.” Nämä asetuksen määräykset tarkoittavat sitä, että alle 18-vuotias yksin kalastava lapsi tai nuori saa lunastaa yhden päivän kalastusluvan venekalastukseen 40 euron ja rantakalastukseen 25 euron hinnalla. Ei tämmöistä yhdenvertaisuutta, mihin hallituksen esitys nojaa, valitettavasti ole olemassa, ja tämä tieto on annettu myös perustuslakivaliokunnalle. — Arvoisa puhemies, menee vähän pitkäksi tämä puhelu, mutta pidän tätä periaatteellisesti niin tärkeänä asiana, että haluan tämän käydä läpi.

Tuo voimaansaattamislain 12 §: Norja reklamoi valtiosopimusrikkomuksesta sen takia, kun Suomi ei sitä pykälää halunnut noudattaa. Nyt se menee semmoiseen muotoon, että tämän osuusluvun, jonka pitäisi perustua aikaisemman voimaansaattamislain esitöiden mukaan siihen omaisuudensuojan alaisen omaisuuden määrään, kerroin — kuusi — on mielivaltaisen. Kun ihmisten omaisuutta jollakin tavalla arvioidaan, niin se ei koskaan saisi olla mielivaltaista vaan sen pitäisi olla tarkka luku. — Tämä tällä kertaa, ja palataan asiaan toisessa käsittelyssä. — Kiitos.

Puhemies Matti Vanhanen: Edustaja Myllykoski.

16.29 **Jari Myllykoski vas:** Arvoisa puhemies! Jäin tänne tämän asian käsittelyn vuoksi, koska halusin kuulla edustaja Eestilän käyttämän puheenvuoron, jota arvostan kyllä sen asiantuntemuksen perusteella, mitä valiokunnassa on kuultu. Minullekin on jäänyt hieman, voisiko sanoa, hampaankoloon sen suhteen, että se, mikä sinulle kuuluu, sinun pitää saada. Ja tarkoitan tässä sitä, että jos minä ostan rakennuksen, missä on soranotto-oikeus johonkin minun tontistani vähän kauemmaksi, niin minä saan sen siinä kiinteistökaupassa, ja siltä osin olen edustaja Eestilän kanssa samaa mieltä, että kiinteistönomistajalla on se oikeus siihen, mitä kiinteistökauppaan ja sille kiinteistölle on kuulunut kalastuksen suhteen. Ja tämä on ollut todella ongelmallista. Silti täytyy sanoa, että vaikka vastalause tehtiin, niin teimme valiokunnassa töitä kyllä niin pitkälle kuin se oli mahdollista, että olisimme saa-

Pöytäkirja PTK 33/2022 vp

neet yksimielisen mietinnön. Se ei nyt niin tapahtunut, mutta siitä huolimatta en ristiinnautlitse edustaja Eestilää, koska hänen perusteensa ovat olleet omasta näkökulmastani perusteltuja ja hyviä.

Kun valiokunnan puheenjohtaja mietinnön esittelyn alussa sanoi, että aivan lyhyesti tätä asiaa ei pysty esittelemään, niin aina kun lohi nousee pöytään, keskustelu pitkittyy.

Puhemies Matti Vanhanen: Edustaja Hoskonen poissa. — Edustaja Eestilä.

16.32 Markku Eestilä kok: Arvoisa puhemies! Olisin tietenkin toivonut, että ministeri-kin olisi osallistunut tähän keskusteluun. Valitettavasti hän joutui sitten näköjään lähtemään pois. Mutta kiitän edustaja Myllykoskea kannustavista sanoista.

Kysymys ei missään nimessä ole siitä, pitäisikö jonkun saada jotakin yli sen, mitä ansaitsee. Kysymys on siitä, että puolustan saamelaiden oikeuksia ja myös paikallisten oikeutta harjoittaa kalastusta, koska se kuuluu heidän vakiintuneeseen elämänmuotoonsa, mutta sitä minä en kyllä sulata millään, että jos toisilla on myös omaisuuteen merkitty oikeuksia, niin niitä vähätellään ja tänne eduskuntaan valiokunnalle tuodaan semmoisia lausuntoja osakaskuntien yleisen kokouksen hyväksymättä, joissa korkeimman oikeuden päätöksiä vääristellään aika räikeälläkin tavalla. Pitäisi ymmärtää se, että jos kiinteistörekisteriin on merkitty kalastusoikeuksia, niin se on peruste, minkä takia joku yleensä on ostanut tämän kiinteistön ja sille on muodostunut rahallinen arvo. Eihän siellä kukaan osta tiloja, joissa on vain vaivaiskoivuja, ellei niihin sisältyisi kalastusoikeuksia. Ne ovat rahanarvoista tavaraa aivan samalla tavalla kuin kaikki muukin tavara, mikä yhteiskunnassa määritellään. Ja kun olen kokoomukselainen kansanedustaja, niin tietenkin minun tehtäväni on puolustaa ihmisten omaisuutta ja perustuslakiin merkittyä omaisuudensuojaa ja elinkeinonharjoittamisen vapautta. Ne ovat meille pyhiä asioita.

Ymmärrän, että tämä on vaikea asia monille ja vaikea asia poliittisesti varmaan myös ministerille. Sen takia toin tuolla esille, että tällaisissa erittäin ristiriitaisissa ja hankalissa asioissa pitäisi ehdottomasti noudattaa lakia, ehdottomasti noudattaa hallintolakia, hallintolain 6 §:ää, ja pyrkiä hoitamaan asia mahdollisimman neutraalisti eikä asettua kenenkään puolelle. Tässä on sellaisia elementtejä, että tätäkin puhetta saattaa aika moni seurata tuolta netin välityksellä, ja se tässä jutussa on tärkeintä, että he luottaisivat siihen, että eduskunta ja perustuslakivaliokunta ja hallintoviranomaiset varmasti noudattavat oikeusvaltion periaatteita. Ja minä toivon nyt jatkossa, kun neuvottelukunta jatkaa ja ministeri vaihtuu, että sinne neuvottelukuntaan otetaan sitten kiinteistönomistajien edustus, koska heidän asiansahan tässä itse asiassa on kyseessä, eivät niinkään saamelaiden oikeudet.

Puhemies Matti Vanhanen: Edustaja Myllykoski.

16.34 Jari Myllykoski vas: Arvoisa puhemies! Tuohon on pakko yhtyä, mitä edustaja Eestilä valiokunnan jäsenenä toi juuri esille, että niin pitää olla, että kaikki tahot ovat edustettuina silloin, kun kaikkien tahojen asioista päätetään — sen pitää olla itsestäänselvyys.

Mutta mitä pidemmässä puheenvuorossanne sanoitte siitä, että joku on sanonut jotakin aiemmin ja nyt toimii julkisen vallan edustajana, niin haluan kuitenkin uskoa siihen, että meillä jokaisella henkilöllä on oman henkilökohtaisen mielipiteen vapaus. Hän sitten siinä julkisen vallan toimessaan toimikoon sen mukaan, mitä häneltä edellytetään. Emme voi erotella mielipiteiden vuoksi jotakin ihmistä luottamatta siihen, että hän hoitaisi sitä tehtä-

Pöytäkirja PTK 33/2022 vp

väänsä sen julkisen vallan tahdon ja määräyksen edellyttämällä tavalla. Se nähtäköön siten jäljempänä, mutta sensoreiden pitää olla herkällä, onko tämä järjestely ollut oikea. — Kiitos.

Puhemies Matti Vanhanen: Edustaja Eestilä.

16.36 Markku Eestilä kok: Arvoisa puhemies! Edustaja Myllykoski on tässä asiassa täysin oikeassa, että jos jotkut henkilöt jotakin lausuvat omana mielipiteenään, niin sillä ei niin väliä, mutta silloin kun on mustaa valkoisella ja niitä lausuntoja annetaan eduskunnalle ja siellä lukee tällaisia tekstejä, niin se on pikkusen eri asia. Olen siinä käsityksessä, että jos joku on esimerkiksi osakaskunnan puheenjohtaja ja antaa julkisuuteen lausuntoja, niin ne eivät ole enää henkilökohtaisia lausuntoja. Hän edustaa osakaskunnan asiassa osakaskuntaa, ja varsinkin jos nämä lausunnot ja lausumat, mitä tällainen henkilö julkisuuteen antaa — Ylelle tai jollekin muulle tiedotusvälineelle — ovat sellaisia, jotka kuuluvat osakaskunnan yleisen kokouksen toimivaltaan, niin pidän silloin tätä jo pöntössä pitämäni puhetta edelleen pätevänä, enkä näe, että minun täytyisi tässäkin perua omia sanojani. [Jari Myllykoski: Ei tarvitsekaan!]

Kysymys on oikeudenmukaisuudesta, ja kysymys on hallintolaista ja sen noudattamisesta, ja nimenomaan eduskunnassa näiden pitää olla korkeassa arvossa. Näin ristiriitainen asia jos saa poliittisen luonteen jo siitä, miten joku neuvottelukunta muodostuu, ja sieltä viime metreillä potkitaan vastoin ministeriön näkemystä joku tietty osapuoli pois sen takia, koska sillä on todennäköisesti erilaisia näkemyksiä, niin pidän sitä huonona hallintona.

Yleiskeskustelu päättyi.

Eduskunta hyväksyi hallituksen esitykseen HE 30/2021 vp sisältyvän lakiehdotuksen sisälön mietinnön mukaisena. Lakiehdotuksen ensimmäinen käsittely päättyi.

9. Hallituksen esitys eduskunnalle laiksi kolmansien maiden kansalaisten maahantulon ja oleskelun edellytyksistä tutkimuksen, opiskelun, työharjoittelun ja vapaaehtoistoiminnan perusteella annetun lain muuttamisesta ja siihen liittyviksi laeiksi

Hallituksen esitys HE 232/2021 vp

Valiokunnan mietintö HaVM 6/2022 vp

Ensimmäinen käsittely

Puhemies Matti Vanhanen: Ensimmäiseen käsittelyyn esitellään päiväjärjestyksen 9. asia. Käsittelyn pohjana on hallintovaliokunnan mietintö HaVM 6/2022 vp. Nyt päätetään lakiehdotusten sisällöstä. — Yleiskeskustelu, valiokunnan puheenjohtaja, edustaja Purra.

Keskustelu

16.38 Riikka Purra ps (esittelypuheenvuoro): Arvoisa herra puhemies! Esityksessä ehdotetaan muutettaviksi kolmansien maiden kansalaisten maahantulon ja oleskelun edellytyksistä tutkimuksen, opiskelun, työharjoittelun ja vapaaehtoistoiminnan perusteella annettua lakia, ulkomaalaislakia, yliopistolakia ja ammattikorkeakoululakia.

Pöytäkirja PTK 33/2022 vp

Esityksen mukaan kolmannen maan kansalaiselle myönnetään ensimmäinen oleskelulupa opiskelun perusteella suoraan koko tutkinnon tai opintojen suorittamisen keston ajalle, jolloin oleskelulupaa ei ole tarvetta uusina määräajoin. Opintojen jälkeen myönnettävän oleskeluluvan voimassaoloaikaa työnhakua ja yritystoimintaa varten pidennetään ja tehdään joustavammaksi. Muutos koskee myös tutkimustoiminnan päättäneitä tutkijoita. Korkeakouluopintoja suorittavien opiskelijoiden oleskeluluvan laji muutetaan jatkuvaksi. Kansainvälistä suojelua hakenut tai karkotuspäätöksen saanut voi hakea oleskelulupaa, jos hän täyttää oleskeluluvan myöntämisen edellytykset. Kyseeseen ei kuitenkaan tule oleskelulupa, joka sisältää oikeuden liikkua toiseen jäsenvaltioon. Esityksen tavoitteena on edistää koulutettujen ja osaavien maahanmuuttajien jäämistä ja kotoutumista Suomeen.

Arvoisa puhemies! Sekä voimassa olevassa että ehdotetussa sääntelyssä edellytetään, että opiskelijalla on käytössään riittävät varat toimeentulonsa turvaamiseksi. Valiokunnan asiantuntijakuulemisissa saaman selvityksen mukaan jo nykyisin tulee esiin tilanteita, joissa ulkomaalaisella ei riittäviä varoja myönnetystä oleskeluluvasta huolimatta käytössään ole. Ulkomaalaiselle opiskelijalle voi tietyissä tilanteissa syntyä oikeus perustoimeentulotukeen. Vaikka ulkomaalaisella opiskelijalla itsellään ei ole Suomessa oikeutta opintotukeen tai esimerkiksi yleiseen asumistukeen, hänen perheenjäsenillään on opiskelun aloittaessaan oikeus opintotukeen, koska perheenjäsenen maassa oleskelun peruste on perhesyy eikä opiskelu. Perheelle voidaan myöntää yleistä asumistukea.

Arvoisa puhemies! Valiokunnan saaman selvityksen mukaan Kela ei nykyisellään tuota suoraan tilastotietoa oleskeluluvan perusteella myönnetystä perustoimeentulotuesta, joten tietoa siitä, kuinka paljon esimerkiksi ulkomaalaiset opiskelijat ovat saaneet toimeentulotukea, ei ole saatavissa. Valiokunta toteaa mietinnössään, että tämä vaikeuttaa sen arviointia, tulevatko toimeentulotukimenot jatkossa kasvamaan. Tarkemmin tulisi tilastoida, miten esitys vaikuttaa esimerkiksi sosiaali- ja terveyspalveluiden ja muun sosiaaliturvan käyttöön. Valiokunta kiinnittää lainsäädännön arviointineuvoston tavoin erityistä huomiota siihen, ettei hallituksen esityksessä ole arvioitu riittävällä tavalla esitetyistä muutoksista aiheutuvia taloudellisia vaikutuksia.

On tärkeää varmistaa, että tiedonvaihto Maahanmuuttoviraston ja Kelan välillä sekä muu viranomaisyhteistyö on tehokkaan ja toimivan valvonnan kannalta riittävää. Asiantuntijakuulemisissa saadun selvityksen mukaan valvonnan toteuttaminen on sitä ongelmallisempaa, mitä pidempiä oleskeluluvat ovat. Ulkomaalaisen saadessa pysyvän oleskeluluvan säännöllistä lupaharkintaa ei enää tehdä. Tällöin viranomaisten tosiasialliset keinot puuttua oleskeluun vähenevät tilanteissa, joissa perusteita maassa oleskeluun ei enää ole. Viranomaisten keinoja suorittaa valvontaa tulee valiokunnan mukaan edistää turvaamalla riittävät resurssit sekä varmistamalla lainsäädännön ajantasaisuus.

Valiokunta huomauttaa, että on perusteltua, että oleskelulupa voidaan peruuttaa, jos valvonnassa havaitaan, että sen myöntämisen edellytykset eivät enää täyty, esimerkiksi jos opiskelijan toimeentulo ei ole turvattu.

Valiokunta tähdentää, ettei opiskelun perusteella haetun oleskeluluvan myöntämisen edellytyksiin korkeakoulun vaatiman maksun suorittamisesta ja sairaanhoidon kustannukset kattavasta vakuutuksesta ehdoteta muutoksia.

Arvoisa puhemies! Valiokunta pitää tärkeänä, ettei esityksellä ole vaikutuksia esimerkiksi karkottamista koskevaan päätöksentekoon tai jo tehdyn karkottamispäätöksen täytäntöönpanoon. Turvapaikkajärjestelmän toimivuutta heikentäviin tekijöihin tulee lainsäädännön keinoin puuttua tarvittaessa. Tehokas maasta poistaminen on koko lupaprosessin

Pöytäkirja PTK 33/2022 vp

uskottavuuden kannalta tärkeää, kuten asiantuntijakuulemisessa kävi ilmi ja kuten valiokunta usein toteaa.

Arvoisa puhemies! Mietintöön sisältyy lausuma. Lausumassa edellytetään, että hallitus ryhtyy tulevaisuudessa tarvittaviin toimenpiteisiin opiskelun perusteella myönnettävien oleskelulupien edellytyksiä koskevan jälkivalvonnan toimivuuden varmistamiseksi, tehostamiseksi ja resursoimiseksi tavalla, jolla varmistetaan oleskeluluvan edellytysten olemassaolo myös luvan myöntämisen jälkeen. Valiokunnan päätöksessä esitetään lakiehdotusten hyväksymistä muutosehdotuksin.

Mietintöön on jätetty kaksi vastalauseetta, jotka sisältävät lakiehdotuksen hylkäyksen, pykälämuutoksia ja perusteluita koskevia muutoksia.

Puhemies Matti Vanhanen: Edustaja Rantanen, Mari.

16.43 Mari Rantanen ps: Arvoisa puhemies! Tässä lakiehdotuksessa on jälleen kerran yksi laki, jolla ammutaan reikiä meidän ulkomaalaislainsäädäntöömme ja maahanmuuttopolitiikkaan noin yleensäkin. Kysymys on tällä kertaa opiskelijoista, ja kuten tässä valiokunnan puheenjohtaja Purran puheenvuorossa kävi ilmi, tämä koskee myös kansainvälisen suojelun perusteella Suomeen tulleita ja myös karkotuspäätöksen saaneita henkilöitä.

Me perussuomalaiset esitimme tämän lain hylkäystä valiokunnassa ja jätimme tähän vastalauseen, ja nostan täältä muutaman pointin, miksi me katsomme, että tämä lakiehdotus olisi tullut hylätä.

Ensinnäkin totean sen, että tällä kaudella on käsitelty valtavan paljon esityksiä, joissa sieltä täältä nakerretaan meidän ulkomaalaislainsäädäntöämme, ja kellään ei varmastikaan ole tietoa siitä, mikä on se kumulatiivinen vaikutus ja mikä on se kumulatiivinen rahallinenkin vaikutus siihen, kuinka julkisia varoja maassamme käytetään.

No, tässä kyseisessä esityksessä erityinen ongelma on se, että tämä oleskelulupa — joka aiemmin on myönnetty ensin vuodeksi ja katsottu, että nämä maassaolon edellytykset täyttyvät — nyt myönnetään koko opiskelun ajaksi ja vieläpä siten, että maassaolon edellytys eli tämä toimeentulo, minkä pitäisi olla opiskelijalla turvattu hänen tullessansa tänne kolmannelta maasta, pitää osoittaa vain yhdeksi vuodeksi. Näinpä ollen kaikki sen yhden vuoden jälkeen jäävät vuodet jäävät tämän jälkivalvonnan piiriin, joka tarkoittaa siis käytännössä, oletettavastikin, tällaisia pistemäisiä tarkastuksia.

Tässä kävi myös ilmi se, että Maahanmuuttovirasto katsoo, että Suomessa opiskelija pärjää 560 eurolla kuukaudessa, ja kukin meistä varmasti ymmärtää, että 560 euroa Suomessa asumiseen ja elämiseen ei ole riittävä määrä rahaa. Sillä ei elä täällä yhtään missään siten, että voi maksaa asumisen, ruokailut, kulkemisen ja muun. Ja näinpä ollen valiokunnan asiantuntijakuulemisissa, esimerkiksi Kansaneläkelaitoksen lausunnossa nimenomaan... Kuten tässä kuultiin, tätähän ei millään lailla tilastoida, ja näitä ei saada rekisteristä esiin, kuinka paljon toimeentulotukea näille EU- ja Eta-alueen ulkopuolisille opiskelijoille myönnetään. Mutta Kela omassa lausunnossaan kertoo, että on viitteitä siitä, että toimeentulotukea käytetään tässä näiden elinkustannusten kattamiseen. No, jos heillä on 560 euroa — jos sitten sitäkin — tullessansa, niin on aivan selvää, että he joutuvat turvautumaan toimeentulotukeen. Siltä osin on hyvinkin hämmästyttävää, että tässä lakiesityksessä ei ole tehty minkäänlaisia laskelmia, mitä tämä laki tulee mahdollisesti maksamaan toimeentulotukina. Ja kuten tässä kuultiin, heille ei kuulu asumistuki eikä heille kuulu myöskään opintotuki, mutta toimeentulotuki kuuluu, ja siltä osin olisi ollut suotavaa —

Pöytäkirja PTK 33/2022 vp

ja itse asiassa sen pitäisi olla aivan selvää, kun tällainen esitys tuodaan — myöskin osoittaa, kuinka paljon tämä tulee maksamaan. Koska nyt kun tiedämme, että tämä hallitus haluaisi jopa kolminkertaistaa ulkomaalaisten opiskelijoiden määrän, niin me tiedämme, että se voi tarkoittaa siis kymmenien miljoonien kustannuksia, jos katsomme tätä pahimman skenaarion mukaan, ja silloin pitäisi kyllä uskaltaa se myös kirjoittaa näihin hallituksen esityksiin, mutta ehkä sitä ei haluta.

Sitten toinen asia, mikä tässä on aivan suoraan sanoen pöyristyttävä puutos, on se, että kun, niin kuin kuvasin, he voivat tätä toimeentulotukea käyttää elinkustannuksiinsa, niin suomalaiset opiskelijat saavat opintotukea, mutta heidän tulee nostaa opintolainaa ennen kuin oikeus toimeentulotukeen tulee. Näin ollen faktuaalisesti tämä esitys tarjoaa paremmat opintososiaaliset edut EU- ja Eta-alueen ulkopuolelta tuleville opiskelijoille kuin meidän omille opiskelijoillemme. Suomalainen ottaa sen opintolainan ja näin ollen velkaantuu opiskelujen vuoksi, mutta tätä ei vaadita EU- ja Eta-alueen ulkopuolelta tulevilta, ja tämä on pöyristyttävää. Se on perussuomalaisten mielestä moraalisesti täysin väärin, ja me emme voi missään nimessä kannattaa tällaista. Luulisi, että tällaisessa tiukassa taloustilanteessa pitäisi huolehtia siitä, että me saamme koulutettua meidän omat ihmisemme, mutta ei. Ja nythän meidän itse asiassa ei olisi tarpeenkaan houkutella opiskelijoita mistään: meille tulee maahamme todennäköisimmin aika iso määrä ukrainalaisia, jotka voisivat varmasti myös täällä opiskella ja auttaa tähän niin kutsuttuun työvoimapulaan.

Sitten täytyy todeta, että tämä karkotuspäätöksen saaneiden ja itse asiassa turvapaikka-järjestelmässä olevien mahdollisuus hypätä tänne opiskelujen oleskelulupiin on myöskin täysin käsittämätön. Kyllä sanoisin, että tällaista erilaisten siilojen vaihtoa ei pitäisi tehdä. Jos henkilöitä tulee tänne hakemaan turvapaikkaa ja nimenomaan vainon vuoksi, niin silloin heidän tulisi saada turvapaikka, jos he ovat vainon kohteena, mutta jos eivät ole, niin silloin heidän pitäisi poistua maasta, ja sikäli, mikäli sitten opiskelun kautta halutaan tulla, se pitäisi hakea kyllä ulkomailta.

Sanon tässä viimeisenä sen, että hämmästelen tällaisia houkutustekijöitä, mitä tehdään, koska nyt tammikuun yhteishaussa syksyllä alkaviin englanninkielisiin koulutuksiin oli haku ja hakijoita oli 21 000, ja näistä oli 85 prosenttia EU- ja Eta-alueen ulkopuolelta. Sen lisäksi, että me olemme ryhtyneet olemaan maailman sosiaalitoimisto ja maailman terveysasema, meistä tulee vielä maailman kouluttajiaakin. Kyllä nyt täytyisi pikkuhiljaa ruveta keskittymään omiin ja olennaisempiin asioihin. — Kiitos.

Puhemies Matti Vanhanen: Edustaja Vestman.

16.51 Heikki Vestman kok: Arvoisa puhemies! Hallituksen esityksessä ehdotetaan siis muutettavaksi kolmansista maista tulevien opiskelijoiden ja tutkijoiden oleskeluluvan perusteita. Kiitos hallintovaliokunnalle asian perusteellisesta käsittelystä.

Valiokunnan mietintö ei siis ole yksimielinen, vaan myös kokoomuksen valiokuntaryhmä jätti mietintöön vastalauseen. Valiokuntaryhmämme katsoo, että vaikka hallituksen esityksessä on myös kannatettavia elementtejä, esitys on paikoin erittäin ongelmallinen. Vastalauseessamme vaaditaan, että opiskelua ja humanitaarista maahanmuuttoa koskevat oleskelulupakaistat pidetään jatkossakin erillään ja että Suomessa opiskelevan kolmannen maan kansalaisen toimeentuloedellytys säilytetään ehdottomana eikä sitä vesitetä harkinnanvaraiseksi.

Pöytäkirja PTK 33/2022 vp

Erityisen vakava valuvika lainmuutoksessa on, että se sallii niin sanotun kaistan vaihdon eli oleskeluluvan perusteen vaihtamisen kansainvälisen suojelun väylästä opiskeluväylään. Kansainvälistä suojelua hakenut tai kielteisen turvapaikkapäätöksen tai jopa karkotuspäätöksen saanut voisi hakea toista oleskelulupaa. Esitys mahdollistaisi jopa rikospäätöksen karkotuspäätöksen saaneen jäämisen maahan opiskelun perusteella. Tätä mahdollisuutta pidämme vahingollisena, jopa moraalittomana. Jos kielteisen turvapaikkapäätöksen tai karkotuspäätöksen saanut voisi jäädä maahan muulla oleskelulupaperusteella, tämä heikentäisi turvapaikka- ja palautusjärjestelmän uskottavuutta. Muutos olisi omiaan luomaan turvapaikkajärjestelmään epäterveitä uusia kannustimia.

Hallituksen viesti on näyttänyt olevan se, että turvapaikanhakijana tänne tullut saa jäädä maahan riippumatta siitä, onko hän oikeutettu kansainväliseen suojeluun vai ei. Jos suojeluperuste, alkuperäinen maahantulon peruste, ei menesty, voi keksiä uuden perusteen, kuten työ- tai opiskeluperusteen, ja hakea sen nojalla oleskelulupaa. Ja jos tämäkään peruste ei lennä, voi yksinkertaisesti jäädä laittomasti maahan ja saada lopulta oleskeluluvan olemattomalla perusteella, kuten sisäministeriön tuoreehkossa selvityksessä niin sanotusta kertalaillistamisesta on esitetty. Tällainen höveli politiikka vesittää turvapaikkajärjestelmän uskottavuuden rippeetkin. Tehokkaat palautukset ovat ainoa tapa huolehtia myös siitä, että resurssit saadaan kohdennettua oikeille avuntarvitsijoille, kuten nyt ukrainalaisten auttamiseen.

Arvoisa puhemies! Esityksen mukaan kolmannen maan kansalaiselle myönnettäisiin ensimmäinen oleskelulupa opiskelun perusteella suoraan koko tutkinnon tai opintojen suorittamisen keston ajalle, jolloin oleskelulupaa ei ole tarvetta uusina määräajoin. Lisäksi opintojen jälkeen myönnettävän oleskeluluvan voimassaoloaikaa työnhakua ja yritystoimintaa varten pidennettäisiin ja tehtäisiin joustavammaksi. Korkeakouluopintoja suorittavien opiskelijoiden oleskeluluvan laji muutettaisiin esityksessä jatkuvaksi. Nämä ovat sinänsä kannatettavia muutoksia, jotka edistävät osaavan työvoiman saatavuutta Suomessa. Ne, jotka on täällä koulutettu, pitäisi saada pysymään Suomen työmarkkinoilla.

Vakava puute kuitenkin on, että samalla kun opiskelijoiden oleskelulupa muutetaan kattamaan koko tutkinnon suorittamisen aika, ei esitetä keinoja jälkivalvonnan tehostamiseksi, jotta uskottavasti varmistettaisiin oleskeluluvan myöntämisen edellytysten käsilläolo myös luvan myöntämisen jälkeen. Valvonnan puute koskee erityisesti toimeentuloedellytystä. Pistokokeet, joilla valvontaa on ilmeisesti tarkoitus suorittaa, eivät ole mitenkään riittäviä. Esimerkiksi Kela tulisi oikeuttaa ja velvoittaa ilmoittamaan Maahanmuuttovirastolle oma-aloitteisesti toimeentulotukeen turvautuvista ulkomaisista opiskelijoista. Näin ei siis nykyään ole, vaan Kela voi luovuttaa tietoja toimeentulotuen saajista vain Maahanmuuttoviraston yksilöidyn tietopyynnön perusteella. Maahanmuuttoviraston tulisi kyetä käyttämään myös automaatiota järjestelmähakujen tekemiseksi. Myös viraston valvontaresursseja tulisi vahvistaa. Jonkinmoinen lohtu on, että hallintovaliokunta esittää yksimielisesti hyväksyttäväksi lausumaa, jossa hallitus edellytetään ryhtymään tarvittaviin toimenpiteisiin opiskelun perusteella myönnettävien oleskelulupien edellytyksiä koskevan jälkivalvonnan vahvistamiseksi tavalla, jolla varmistetaan oleskelulupaperusteiden olemassaolo myös luvan myöntämisen jälkeen.

Ongelmallinen on myös esitetty lainmuutos, jonka mukaan se, että opiskelijan toimeentulo ei ole turvattu tai hänen vakuutuksensa ei ole voimassa, olisi jatkossa vain harkinnanvarainen peruste oleskeluluvan peruuttamiselle tai uusimatta jättämiselle. Hallitus siis käytännössä aikoo muuttaa ulkomaisten opiskelijoiden toimeentuloedellytyksen harkinnanva-

Pöytäkirja PTK 33/2022 vp

raiseksi, mikä vesittää oman toimeentulon vaatimuksen ja sallii pahimmillaan elämisen toimeentulotuen varassa veronmaksajien rahoilla. Tämä on täysin vastoin opiskelijan oleskelulupajärjestelmän perustuksia. Toimeentuloedellytyksen pitää olla oleskeluluvan ehdoton edellytys, kuten se on nykylaissa. Suomeen tulleen ulkomaisen opiskelijan kuuluu elättää itsensä, ja siihen hänellä tulee olla jatkuvasti riittävät varat. Jos ei tule omilla rahoillaan toimeen, oleskelulupa pitää peruuttaa.

Yllä kuvatuista syistä ehdotamme, että 1. lakiehdotuksen 2 § muutetaan siten, että kansainvälistä suojelua hakevien ja karkotuspäätöksen saaneiden osalta pysytetään voimassa oleva oikeustila eli heidät rajataan jatkossakin tiukasti kolmansien maiden kansalaisten maahantulon ja oleskelun edellytyksistä tutkimuksen, opiskelun, työharjoittelun ja vapaaehtoistoiminnan perusteella annetun lain ulkopuolelle. Lisäksi ehdotamme, että 1. lakiehdotuksen 12 § muutetaan siten, että opiskelijan toimeentulon turvattuna olemista tai hänen vakuutuksensa voimassa olemista koskevan edellytyksen laiminlyönti on harkinnanvaraisen perusteen sijaan ehdoton peruste oleskeluluvan peruuttamiselle tai uusimatta jättämiselle, kuten on voimassa olevassa laissa.

Puhemies Matti Vanhanen: Edustaja Reijonen, poissa. — Edustaja Semi.

16.58 Matti Semi vas: Kiitos, arvoisa puhemies! Kiitän myös oppositioedustajia valiokuntatyöstä, koska se oli erittäin rakentavaa ja hyvää. Vaikkei me yhteiseen päämäärään päästy, keskustelu oli erittäin laajaa ja minun mielestäni rikastakin sen suhteen.

Täytyy sanoa, että näitä mietinnön sanamuotoja kyllä pyöristettiin erittäin paljon ja koetettiin löytää sitä yhteistä näkemystä tähän mietintöön. Itse pidin tärkeänä näitten opiskelijoiden saantia. Kun mietitään meidän työvoimapulaa etenkin vientiteollisuuden parissa, niin tiedetään se, että meillä on huutava pula ammattilaisista ja hyvin koulutetusta työväestä.

Toinen puoli, mitä olen itse ajatellut tässä, on se, että kun ensinnäkin ulkomaalaisia opiskelijoita saadaan tänne ja sitten kun heitä saadaan työvoiman piiriin ja jäämään tänne työhön, niin me päästään oppimaan niitten maiden kulttuuria, jolloin kaupanteko on helpompaa ja meidän teollisuuden mahdollisuudet laajentua ja pärjätä paremmin paranevat siinä.

Minun mielestäni tämä mietintö kattaa ne ehdot, mitä hallitus on asettanut sille. — Kiitos.

Puhemies Matti Vanhanen: Edustaja Purra.

16.59 Riikka Purra ps: Arvoisa herra puhemies! Katselen tätä salia ja ihmettelen, kuinka tyhjä se on. Silloin, kun tämä esitys hallituksesta annettiin ja muun muassa perussuomalaiset nostivat kyselytunnilla esille, että hallituksesta on tullut esitys, jossa halutaan antaa karkotusuhan alaisille ja kielteisen turvapaikkapäätöksen saaneille oleskelulupa opiskelun perusteella, niin muun muassa keskustasta ja sosiaalidemokraateista kerrottiin, että kyllä tätä esitystä varmasti voi vielä muuttaa ja että siitä on ehkä mahdollista saada järkevämpi ja sehän on vasta esitys ja hallintovaliokunta varmasti sen perkaa ja käy läpi tarkasti. Siinä yhteydessä puhuttiin myös sisäministeriön selvityksestä, jossa näitten laittomasti maassa

Pöytäkirja PTK 33/2022 vp

oleskelevien ihmisten kertalaillistamisesta puhutaan. Ja valitettavasti siinä selvityksessä ja tässä esityksessä on paljon yhteistä.

No, käsittelyn yhteydessä on tullut selväksi valiokunnassa ja muualla, että hallituksessa ei ollut halua korjata tätä esitystä, näitä sen oleellisia virheitä, ja niinpä se meni valiokunnasta läpi käytännössä sellaisena kuin se tulikin. Ja toden totta, karkotuspäätöksen saaneet ja kielteisen turvapaikkapäätöksen saaneet ovat siellä edelleen mukana. Itse asiassa koko esityksen absurdeettia kuvaa se, että edellisessä kappaleessa kuvataan nämä karkotuspäätöksen saaneet ja kielteisen turvapaikkapäätöksen saaneet, ja seuraava kappale alkaa sillä, että hallitus haluaa varmistaa osaavan työvoiman saannin. Olen hieman huolestunut, mikäli työvoimapulaa ja meidän osaamistarvetta paikataan tällaisilla esityksillä. Kyllä me kaikki tiedämme niin perussuomalaisissa kuin muissakin puolueissa, minkälaisista väkeä tämä erityisesti Suomeen houkuttelee. Ja tämä kyseinen ongelma on meidän koko maahanmuuttopolitiikan ongelma. Me puhumme osaajista ja työvoimasta ja huippuosaajista, mutta valitettavasti, kun me tilastoja katsomme, Suomi ei houkuttele tällaisia ihmisiä juurikaan, ja siihen on tietenkin syynsä: niin verotuksemme, palkkatasomme, ehkä säämmekin kuin muutamat muutkin asiat. Sen sijaan valitettavasti meidän byrokraattinen järjestelmämme anteliaan sosiaaliturvan kautta houkuttelee sellaisia ihmisiä, joita ehkä muualle ei menisi.

Itse asiassa juuri tänään tuossa kahvilassa kuuntelin niiden kansanedustajien kertomuksia, jotka olivat käyneet Kanadassa valiokuntavierailulla. He olivat muun muassa tutustuneet siellä siihen, mitä ulkomaalaisilta vaaditaan kyseisen maan oppilaitoksissa. Nämä lukukausimaksut ja erilaiset vaadittavat suoritukset ovat siis moninkertaisia verrattuna siihen, mitä vaaditaan kanadalaisilta itseltään. Sen sijaan tämä Suomen malli on siinäkin mielessä vino, että tämäkin esitys tosiaan laittaa ulkomaalaiset ja maassa olevat suomalaiset ja aiemmin opiskeluoikeuden saaneet kansalaiset eriarvoiseen asemaan, kuten edustaja Rantanen puheenvuorossaan totesi. Perussuomalaisten mielestä tämä on selvä yhdenvertaisuusongelma, ja tämä olisi pitänyt saattaa perustuslakivaliokuntaan pohdittavaksi, mutta valiokunta yleisesti ei ollut sitä mieltä.

Arvoisa puhemies! Kuten edustaja Vestman kuvasi, esityksen merkittävä ominaisuus ja sen suuri ongelma on se, että se salliessaan tämän kaistanvaihdon romuttaa turvapaikkajärjestelmää niiltä osin, kun sitä enää on jäljellä. Meillä on lännessä rajanaapuri Ruotsi, joka on tehnyt tämän spårbyte-järjestelmän useita vuosia sitten ja tällä hetkellä kärsii sen aiheuttamista ongelmista. Parlamentissa useimmat puolueet ovat valmiita tämänkin seuraavalla kaudella mahdollisesti korjaamaan, kuten monien muidenkin työperäiseen maahanmuuttoon, nimenomaan matalapalkkasektoreille kohdistuvaan maahanmuuttoon, tehtyjen löysennysten korjaamiseen. Se, että ihminen voi tulla maahan, hakea turvapaikkaa, olla saamatta sitä ja vaihtaa kaistaa ja saada oleskeluluvan jollakin muulla edellytyksellä, on tämä suuri ongelma tässä. Tämä esitys luo huomattavan vetovoimatekijän nimenomaan sosiaaliperäiselle, taloudellisesti suuntautuneelle, kestävämmälle maahanmuutolle.

Kuten täällä on todettu, näitä taloudellisia vaikutuksia ei ole arvioitu, kuten niitä ei ole arvioitu tämän kauden muissakaan maahanmuuttoesityksissä. Se, minkä verran vaaditaan lisää henkilökuntaa tai tällaisia seikkoja, ei ole siinä se iso asia, vaan ulkomaalaiset, jotka jäävät Suomeen ja pääsevät sosiaaliturvan ja muiden palveluiden piiriin — se, kuinka paljon sillä on kustannuksia. 560 euroa kuukaudessa, toimeentuloedellytys — me kaikki tiedämme, että tällaisella summalla tässä maassa ei eletä, varsinkaan täällä pääkaupunkiseudulla.

Pöytäkirja PTK 33/2022 vp

Arvoisa puhemies! Tällä esityksellä on myös taloudellisia vaikutuksia koulutuksen järjestäjille. Valiokunnassa joissakin asiantuntijalausunnoissa pidettiin tärkeänä sitä, että tämä mahdollistaa sen, että oppilaitoksille riittää opiskelijoita. Mutta tämäkin kertoo siitä, että tämä meidän järjestelmämme on osin melkoisen kiero, koska se tietenkin oppilaitoksia resursoi sen perusteella, kuinka paljon siellä on opiskelijoita, joten totta kai yksittäiselle oppilaitokselle tai koulutuksen järjestäjälle syntyy intressi siihen, että opiskelijoita tulee, ja tottahan niitä ulkomailta, EU- ja Eta-maiden ulkopuolelta, kehittyvistä maista tänne tulee nauttimaan ilmaisesta, tai käytännössä ilmaisesta, opiskelusta, etuuksista, palveluista ja niin edelleen. Tässä ei ole mitään ihmeellistä, eikä se ole se, mikä perussuomalaisen mielestä on kritisoitavaa. Kritisoitavaa on meidän järjestelmä, joka tämän sallii niin siniilmäisesti, hyväuskoisesti ja kuvitellessa, että veronmaksaja venyy aina kaikkeen.

Tosiaan perussuomalaiset esittivät tähän vastalauseen, jossa koko lakiesitys hylätään. — Kiitos.

Puhemies Matti Vanhanen: Edustaja Rantanen, Mari.

17.06 Mari Rantanen ps: Arvoisa puhemies! Hyvin usein meitä perussuomalaisia moititaan, että kun me olemme niin maahanmuuttajavastaisia. Siitä ei ole kysymys. Jos meidän järjestelmämme on täynnä reikiä, mahdollistaa väärinkäytökset, ei se ole tulijan ja sen palvelun käyttäjän vika. Se on itse asiassa tämän salin vika, joka ei ymmärrä tehdä sellaista lainsäädäntöä, joka olisi reilu, joka olisi ylipäänsä millään muotoa hallittu ja kestävä niin turvallisuuden näkökulmasta kuin suomalaisen veronmaksajan näkökulmasta. Ja siinä mielessä itse katson, että vika on päättäjässä, ei suinkaan käyttäjässä.

Vielä muutama asia, jota en huomannut tuossa omassa puheenvuorossani sanoa:

Tämähän todella tulee nyt koskettamaan myös opiskelijoiden perheenjäseniä, ja heille sitä vastoin tässä myöskin tulee uutena muun muassa mahdollisuus työttömyysturvaan, jota ei tokikaan ole laskettu tänne vaikutusarvioihin. Sitten ehkä pienemmälle huomiolle jää se, että nyt kun tämä oleskelulupajärjestelmä muuttuu, niin tämä vaikuttaa myös kansalaistamiseen vaadittavaan asumisaikaan, eli käytännössä tämä asumisaika lähtee kertymään ja tältä osin tämä myös helpottaa kansalaisuuksien saamista. Tätä juuri yritin kuvata omassa puheenvuorossani, että kun me ammuimme kuin haulikolla täyteen nämä järjestelmät, niin herra tietää mitä se lopputulema on.

Sitten täällä kuulemisessa kävi hyvin ilmi se, että vaikka Kela havaitsee tällaista toistuvaa toimeentulotuen käyttöä, niin heillä ei ole oikeutta ilmoittaa Maahanmuuttovirastolle, että täällä on nyt tällainen henkilö, joka käyttää sitä toistuvasti, joten kaikki on kiinni siitä, millä tavalla Maahanmuuttovirasto hoksaa nyt jatkossa kysyä, siis pistemäisesti, pistokokein, että käyttääkö juuri tämä henkilö toistuvasti. Eli tässäkin on siinä mielessä ongelma, että kyllä pitäisi olla Kelalla mahdollisuus ilmoittaa Maahanmuuttovirastolle, jos he havaitsevat tällaisen tilanteen, jotta Maahanmuuttovirasto voisi käyttää tätä päätöksenteossaan ja mahdollisen luvan peruuttamisharkinnassa.

Aivan lopuksi totean tähän arvostamani valiokuntakollega Semin herttaiseen puheenvuoroon, että se ongelma on tässä pikemminkin se, että jo nyt me nähdään, että jo nyt meille tulevat opiskelijat työllistyvät vain noin 50-prosenttisesti, eli meillä on siinä kohtaa kyllä ehkä vähän sellainen harha, että saamme tänne korkeakoulutettuja opiskelijoita, jotka sitten työllistyvät. Siinäkin mielessä asia ei ole aivan ongelmaton. — Kiitos.

Pöytäkirja PTK 33/2022 vp

Puhemies Matti Vanhanen: Edustaja Vestman.

17.10 Heikki Vestman kok: Arvoisa puhemies! Haluan muutamaan seikkaan vielä kiinnittää huomiota.

Ensinnäkin edustaja Rantasen puheenvuorossa tuli esille kysymys tästä vaikutusarvioinnista, ja valiokuntakin on tosiaan kiinnittänyt huomiota siihen, että lainsäädännön arviointineuvostokin on nostanut esille, ettei hallituksen esityksessä ole arvioitu riittävällä tavalla esitetyistä muutoksista aiheutuvia taloudellisia vaikutuksia. Yksi ongelma on tosiaan se, että Kela ei nykyisellään tuota tilastotietoa oleskeluluvan perusteella myönnetystä perustoimeentulotuesta, joten pohjalle sellaista tietoa, minkä verran ulkomaiset opiskelijat ovat saaneet perustoimeentulotukea, ei ole edes olemassa. Hallituksen esityksessä on kuitenkin tuotu esille se, että näitä vaikutuksia arvioidaan ja seurataan, ja tätä tarkoitusta varten on aivan oleellista, että Kelan tilastointiakin kehitetään ja jatkossa Kelan tilastoista pystytään lukemaan, minkä verran ulkomaiset opiskelijat ovat toimeentulotukea saaneet.

Toiseksi nostan esille tämän tietojen saantioikeuden ja luovutusoikeuden. Tosiaan valiokunta on nostanut mietinnössään esille sen, että valiokunnan saaman selvityksen mukaan oikeus tietojen antamiseen syntyy myönnetyn perustoimeentulotuen osalta vain Maahanmuuttoviraston osatessa yksilöidysti kysyä näitä tietoja. Eli Kelalla ei ole todella omaehtoista oikeutta ilmoittaa Maahanmuuttovirastolle siitä, että ulkomainen opiskelija tai EU- tai Eta-maan kansalainen esimerkiksi turvautuu toistuvasti toimeentulotukeen. Eli toisin sanoen Maahanmuuttoviraston täytyisi käytännössä tietää, että henkilö on toimeentulotuen saaja, jotta se voisi saada Kelalta tietoa siitä, että henkilö on toimeentulotuen saaja. Tämä järjestelmähän on siis täysin järjetön ja ei todellakaan mahdollista tehokasta jälkivalvontaa. Tämä on yksi niistä lainsäädäntömuutoksista, jotka ovat tietynlaisia ehtoja sille, että tämä esitetty malli, jossa opiskelija saa oleskeluluvan koko opintojen ajaksi, voisi toimia, ja toivonkin, että tässä ryhdytään lainsäädäntötoimiin.

No, kolmanneksi vielä kiinnitän huomiota siihen tilanteeseen, jossa Maahanmuuttoviraston tulee tehdä kokonaisharkintaa siitä, tuleeko oleskelulupa peruuttaa sillä perusteella, että toimeentuloedellytys ei enää täyty. Tässähän valiokunta on ottanut kantaa asiaan ja todennut, että se pitää tärkeänä, että jos kokonaisharkinnassa päädytään siihen, ettei toimeentuloedellytyksen laiminlyönti ole vähäinen, oleskelulupa peruutetaan. Eli pääsääntöisesti oleskelulupa tällaisessa tilanteessa tulisi peruuttaa, ja vain siinä tilanteessa, että laiminlyönti on vähäinen, peruuttamiseen ei ryhdyttäisi. Toivon todella, että tämä ohjaa sitten viranomaisen tulkintaa ja näin ollen tämän opiskelijan oleskelulupajärjestelmän perustana oleva toimeentuloedellytys säilyy edes jollain tavalla uskottavana.

Yleiskeskustelu päättyi ja asian käsittely keskeytettiin.

10. Seuraava täysistunto

Eduskunnan seuraava täysistunto on torstaina 31.3.2022 klo 16.00. Täysistunto lopetettiin klo 17.14.

Pöytäkirja PTK 33/2022 vp

Pöytäkirjan vakuudeksi:

Maija-Leena Paavola